

In transitie

Jaarstukken 2022

Mei 2023

**Erfgoed
Zeeland**

*Beschermen
Benutten
Beleven*

Inhoud

Jaarverslag 2022	5
Algemene gegevens	5
Doelstelling	5
Instellingsgegevens	5
Samenstelling raad van toezicht 2022	5
Directie in 2022	5
Beroep en nevenfuncties directeur-bestuurder en leden raad van toezicht	6
Beleid met betrekking tot omvang en functie van het eigen vermogen	6
Risico's en onzekerheden	7
Risicobereidheid	7
Verkorte begroting 2023	8
Inleiding	9
De organisatie	10
Over Erfgoed Zeeland	10
Missie	10
Visie	10
Besturing	10
Verslag raad van toezicht	10
Anbi en donateurs	14
Verantwoording IKS-prestaties	15
1 Lijn: Waardevolle leefomgeving	17
1.1 Erfgoedcentrum	17
1.2 Coördinatie / uitvoering specifieke projecten	19
1.3 Archeologisch beheer	20
2 Lijn: Versterking erfgoed voor duurzaam toerisme	22
2.1 Zeeuwse Ankers	22
2.2 Doorontwikkeling Zeeuwse Ankers	23
2.3 Verbinding met thematische netwerken	23
2.4 Creatieve Industrie	25
3 Lijn: Monumenten en duurzaamheid	26
3.1 Verduurzaming monumenten	26
3.2 Website duurzame monumenten	26
3.3 Up-to-date houden duurzaam monumentenpaspoort	26
3.4 Stagiaires	27
3.5 Periodiek overleg projectgroep DuMo	27
3.6 Automatisering/Archivering	27
3.7 Inspectiehulpmiddelen	27

3.8	Inspectiesysteem	27
3.9	Vergroten abonneebestand	27
3.10	Participatie derden	27
3.11	Helpdesk	28
3.12	Publieksactiviteiten	28
4	Lijn: Een leven lang erfgoed	29
4.1	Erfgoedacademie	29
4.2	Educatie	29
4.3	Ondersteunen vrijwilligersorganisaties	30
4.4	Participatie	33
4.5	Publiekactiviteiten	33
4.6	Depot immaterieel erfgoed	34
5	Lijn: Herbestemd en toekomstbestendig erfgoed	36
5.1	Kenniscentrum	36
5.2	Onderwijs	37
5.3	Stagiaires	38
6	Lijn: Erfgoed in een inclusieve samenleving	39
6.1	Ontbrekende stemmen	39
6.2	Bijdrage aan herstel en deelname aan de samenleving	39
6.3	Open Erfgoedhuis Zeeland	40
	Dienstverlening en projectsubsidies	42
	Archeologie	42
	Gemeente Nijmegen	42
	Cultuurhistorie	42
	Monumenten	43
	Overig	43
	Jaarrekening 2022	44
	Balans per 31 december 2022 na resultaatbestemming	45
	Staat van baten en lasten over 2022	47
	Kasstroomoverzicht	48
	Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening	49
	Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	49
	Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	51
	Toelichting op de balans per 31 december 2022	52
	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022	59
	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	64
	Verschillenanalyse begroting en jaarrekening 2022	68
	Overige gegevens	69
	Vaststelling en goedkeuring jaarstukken	69
	Bijlage 1. Accountantsverklaring	71

Bijlage 2. Verantwoording verleende subsidies Provincie Zeeland	74
Bijlage 3. Budget en realisatie per programmalijn	75

Jaarverslag 2022

Algemene gegevens

Doelstelling

De Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (heeft tot doel het integraal bevorderen van activiteiten gericht op het behoud, het beheer, de toegankelijkheid, het onderzoek en de ontsluiting van het cultureel erfgoed van Zeeland.

De stichting voert met ingang van 2019 de naam Erfgoed Zeeland.

Instellingsgegevens

Naam rechtspersoon	Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
Adres	Looierssingel 2 Postbus 49 4330 AA Middelburg
Telefoonnummer	0118-670870
Website	www.erfgoedzeeland.nl
Kamer van Koophandel	41113210
BTW nummer	NL 0054.95.660.B01

Samenstelling raad van toezicht 2022

De heer drs. A.M.A. Schenk	Voorzitter
Mevrouw dr. F. Petiet	Vicevoorzitter tot 1-4-2022
Mevrouw drs. A.L. Broekmeijer	Lid
De heer drs. M.J. van Dijke MPM QC	Lid
Mevrouw mr. J.F. Dominicus	Lid tot 8-9-2022
Mevrouw drs. L.M. Jones LLM	Lid vanaf 1-4-2022
Mw. E. Wypkema	trainee

Directie in 2022

Mw. drs. B.M. Luiten	tot 1 maart 2022 ad interim
Mw. drs. M.E. van Doorn	sinds 1 maart 2022

Beroep en nevenfuncties directeur-bestuurder en leden raad van toezicht

Mevrouw drs. M.E. van Doorn

Lid commissie Vrienden Grote Kerk Veere (onbezoldigd), voorzitter Dorpsraad Biggekerke (sinds april 2022, onbezoldigd), Zelfstandig adviseur strategie en transitie van de zorg bij MNtRX.

Mevrouw drs. B.M. Luiten

Hoofdfunctie: Partner Cultuur en erfgoed BMC, nevenfuncties: lid raad van toezicht Mediamatic, lid Vereniging Aegon, eigenaar de Tuinkamer in Priona.

De heer drs. A.M.A. Schenk

Gepensioneerd, voorzitter van parochiekerncommissie O.L.V. Hemelvaart te Ovezande als onderdeel van de Pater Damiaanparochie, lid van het bestuur van CDA Borsele, lid van het bestuur van Stichting Dorpsbusje Ellewoutsdijk, lid van bestuur van de Stichting Landschapspark Borsele.

Mevrouw dr. F. Petiet (tot 1 april 2022)

Project manager/senior beleidsadviseur University College Roosevelt, lid raad van toezicht Zeeuwse Museumstichting

De heer drs. M.J. van Dijke MPM QC

Vrijgevestigd consultant interim financieel management, lid raad van Toezicht Stichting Merinos, Kerkrentmeester en penningmeester Protestantse Gemeente Wemeldinge, penningmeester VvE Zusterstraat 11-19a, penningmeester Stichting Zeeuws Duurzame Energie en Klimaat Fonds, secretaris Zonne-Energie Coöperatie Kapelle U.A..

Mevrouw drs. A.L. Broekmeijer

Eigenaar Essentieel Ondernemen (bedrijfskundig levenscoach, teamcoach, organisatieadviseur, docent), lid Raad van Commissarissen bij Joh. Mourik & Co Holding b.v., lid werkgroep Business Club Poppodium Gebouw-T.

Mevrouw mr. J.F. Dominicus (tot 8 september 2022)

Jurist en klachtenfunctionaris bij ZorgSaam Zorggroep Zeeuws-Vlaanderen, juridisch adviseur en mediator bij Dominicus Advies, voorzitter klachtencommissie personeel Emergis, voorzitter Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Zeeland.

Mevrouw drs. L.M. Jones LL.M. (vanaf 1 april 2022)

Hoofd Collecties, KB, nationale bibliotheek van Nederland, voorzitter stuurgroep Programma Netwerk OorlogsBronnen, lid directeurenoverleg Consortium European Verslag raad van toezicht 2022 3 Research Libraries (CERL), lid Raad van Toezicht Directory of Open Access Books (DOAB), lid Commissie Digitale Bibliotheek Nederlandse Letteren (DBNL).

Beleid met betrekking tot omvang en functie van het eigen vermogen

Het eigen vermogen fungeert als buffer om in één of meerdere jaren uitgaven te kunnen verrichten, die niet vanuit de jaarlijkse exploitatierekening kunnen worden bekostigd.

Op 22 december 2022 stelden Provinciale Staten het nieuwe subsidiebeleid 2023 vast. Een van de belangrijkste wijzigingen bestaat eruit dat instellingen in enig boekjaar overschotten tot een maximum van 10% van de integrale kostensubsidie kunnen reserveren als egalisatiereserve. Dat maakt het makkelijker om uitvoering aan (meerjarig) beleid te kunnen geven. De vorming van een dergelijke egalisatiereserve is toegestaan met ingang van boekjaar 2022.

In oktober 2018 is een risicoanalyse uitgevoerd conform de RISMAN-methodiek. Geïdentificeerde risico's zijn opgenomen in een risicotabel en voorzien van bedragen en mogelijke beheersmaatregelen. De risico's zijn vervolgens van een kans van optreden voorzien aan de hand van een kanstabel.

De uitkomst per risico is een bedrag in geld, dat wordt berekend door de kans van optreden te

vermenigvuldigen met het gevolg uitgedrukt in een bedrag. De optelsom van de scores uitgedrukt in een geldbedrag vormt de ondergrens van de Algemene Reserve.

Risico's en onzekerheden

De voornaamste risico's bestaan uit de volgende onderdelen:

Operationele activiteiten

- Langdurig ziek personeel en definitieve uitval van personeel.

Er is in de meerjarenbegroting 2020-2024 geen rekening gehouden met vervangingskosten ten behoeve van eventueel langdurig ziek personeel voor zover dit toekomstige gevallen betreft. In het geval dat werkzaamheden niet getemporiseerd kunnen worden (bijvoorbeeld bij de betaalde dienstverlening) zal dat tot meerkosten leiden. Voor een aantal functies geldt dat specifieke kennis en ervaring lastig op korte termijn op de arbeidsmarkt te vinden is. Met ingang van 2023 is een ziekteverzuimverzekering afgesloten om dit risico te mitigeren. In geval van definitieve uitval is niet voorzien in extra kosten, zoals verhoging van de gedifferentieerde WGA-premie, anders dan bij huidige gevallen.

- Niet verlengen van tijdelijke arbeidsovereenkomst of ontslag van personeel.

Erfgoed Zeeland is als werkgever eigen risicodragers voor de WW. Mochten er in de toekomst WW-gevallen ontstaan, dan is hier geen dekking voor in de begroting. Een voorziening hiervoor kan pas worden gevormd, wanneer er sprake is van instroom. Een dergelijke voorziening zal uit eigen middelen dienen te worden bekostigd. In 2022 is er instroom geweest van 1 medewerker.

- Niet halen jaarlijkse target eigen inkomsten

In de meerjarenbegroting is voor overige inkomsten structureel een bedrag opgenomen.

In voorgaande jaren zijn de targets gemiddeld genomen gehaald.

In de meerjarenbegroting zijn tevens structureel eigen inkomsten begroot uit archeologische dienstverlening van € 10.000,- in 2020 tot en met € 40.000,- in 2024. In voorgaande jaren zijn de targets gemiddeld genomen gehaald.

De jaarlijkse invulling van deze targets laat zich lastig voorspellen en houdt voor de komende jaren een risico in. Er is sprake van een substantiële verhoging van de eigen inkomsten.

Risicobereidheid

Het minimale weerstandsvermogen wordt bepaald door toepassing van de RISMAN-methode. Er is derhalve geen sprake van een standaard bedrag qua risicobereidheid. De financiële risicobereidheid is dus variabel en wordt beïnvloed door de verhouding tussen het aanwezige totale vermogen en het minimaal vereiste weerstandsvermogen. Dit is inherent aan het karakter van de organisatie. Risicobereidheid heeft een relatie met verzekeren. Jaarlijks wordt dit onderwerp besproken met een risicospecialist van de verzekeringsmaatschappij.

Verkorte begroting 2023

Baten

Subsidie IKS Provincie Zeeland	2.421.634
Inkomsten 2e geldstroom	633.200

Som der baten

3.054.834

Lasten

Bestuur en organisatie	28.000
Huisvesting	505.936
Personeel	2.199.871
Algemene- en bureaunkosten	164.606
Autokosten	19.500
Activiteitenkosten	50.000
Afschrijvingen	47.000
Specifieke kosten	13.378
Overige kosten	1.750

Som der lasten

3.030.041

Exploitatieresultaat

24.793

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van Erfgoed Zeeland over het jaar 2022.

De organisatie heeft in dit verslagjaar invulling gegeven aan de prestatieafspraken die met de Provincie Zeeland zijn gemaakt en heeft daarnaast in lijn met de eigen doelstellingen, eveneens uitvoering gegeven aan projecten en diensten in opdracht van overige opdrachtgevers.

Dit verslag heeft de titel 'In transitie' meegekregen. Dit heeft betrekking op het feit dat we onze werkzaamheden zijn gaan uitvoeren vanuit de visie van de zes programmalijnen. Deze zijn in samenspraak met de Provincie Zeeland opgesteld. Dit betekent ook dat we onze interne organisatie en de wijze waarop we invulling geven aan deze werkzaamheden hebben afgestemd op deze zes programmalijnen. Het is een transitie die we in 2022 hebben ingezet en die we ook het komend jaar verder zullen doorontwikkelen. We zijn er van overtuigd dat dit bijdraagt aan de kwaliteit van onze te behalen doelstellingen.

'In transitie' heeft ook betrekking op de wisselingen in het personeelsbestand, inclusief de wisseling van de directie. De raad van toezicht heeft in 2022 besloten om voor het komend jaar 2023 op zoek te gaan naar een nieuwe directeur-bestuurder voor Erfgoed Zeeland. Deze is gevonden in de persoon van ondergetekende.

Presteren in een omgeving met grote veranderingen valt niet altijd mee. Maar ik ben trots op het feit dat het de medewerkers van Erfgoed Zeeland desalniettemin gelukt is om in 2022 tot prachtige resultaten te komen. De grote verscheidenheid aan werkzaamheden en doelen die zijn bereikt kunt u teruglezen in dit verslag. In het [online publieksjaarverslag 2022](#) worden de belangrijkste resultaten eveneens toegelicht.

Vanuit deze transitieperiode kijken we uit naar het komend jaar, waarin we met volle overgave kunnen bijdragen aan het beschermen, benutten en beleven van het fantastische Zeeuwse erfgoed!

Middelburg, mei 2023

Aschwin van den Abeele
directeur-bestuurder

De organisatie

Over Erfgoed Zeeland

Missie

Erfgoed Zeeland is hét aanspreekpunt voor het erfgoed in Zeeland. In dialoog met de samenleving wordt betekenis gegeven aan het beschermen, benutten en beleven van erfgoed. Archeologie, cultuurhistorie, erfgoededucatie, monumenten, streektaal en volkscultuur zijn onderdelen van erfgoed die elkaar versterken.

Visie

Erfgoed Zeeland verbindt mensen en organisaties en staat voor een duurzame erfgoedzorg. De motivatie en inspiratie wordt gehaald uit de overtuiging dat erfgoed bijdraagt aan de kwaliteit van de Zeeuwse samenleving. We zetten ons in om erfgoedzorg in Zeeland goed te laten functioneren en faciliteren derden (inwoners, gasten en organisaties) om hun rol binnen de erfgoedzorg te kunnen vervullen. Daarvoor worden kennis, instrumenten, onze netwerken, faciliteiten en diensten ingezet.

Besturing

Erfgoed Zeeland wordt bestuurd volgens het raad van toezicht-model met een directeur-bestuurder aan het roer. De raad en de directeur-bestuurder volgen voor hun functioneren de Governance Code Cultuur.

Verslag raad van toezicht

In het verslag van de raad van toezicht (hierna raad) is beschreven hoe de raad in 2022 zijn toezichthoudende taken heeft uitgevoerd.

Algemeen

Wij presenteren u hier het verslag van de raad van toezicht (hierna raad). Wij beschrijven hoe en in welke samenstelling de raad in 2022 zijn toezichthoudende taken heeft uitgevoerd.

De raad is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken van de organisatie, op de uitvoering van het door de directeur-bestuurder opgestelde beleid en het functioneren van de directeur. De raad is de formele werkgever van de directeur en fungeert daarnaast als klankbord en sparringpartner.

De raad volgt voor zijn functioneren de (Governance) Code Cultuur.

Samenstelling en rooster van aftreden

De (gewenste) samenstelling van de raad en van de binnen de raad aanwezige competenties zijn vastgelegd in de statuten en in een profielschets.

Leden van de raad worden benoemd door het College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland, op voordracht van de raad. Elk jaar stelt een deel van de leden zijn of haar zetel ter beschikking volgens een door de raad vastgesteld rooster van aftreden. Leden van de raad hebben zitting gedurende een periode van vier jaar en zijn eenmaal herbenoembaar.

De raad bestond op 31 december 2022 uit vier leden:

- De heer drs. A.M.A. Schenk, voorzitter
- De heer drs. M.J. van Dijke MPM QC
- Mevrouw drs. A.L. Broekmeijer
- Mevrouw drs. L.M. Jones LLM

Het rooster van aftreden per 1 april 2022

	2023	2024	2025	2026
Schenk (voorzitter) ¹				X
Broekmeijer ²		X		
Dominicus/vacature ²	X			
Van Dijke ¹			X	
Jones ²				X

1 aftredend, niet herbenoembaar 2 aftredend, herbenoembaar

Mevrouw dr. F. Petiet, vicevoorzitter, was per 1 april aftredend en niet herkiesbaar. Per 1 april 2022 is mevrouw drs. L.M. Jones MA toegetreden tot de raad.

De heer Schenk is herbenoemd voor een periode van 4 jaar.

Per 8 september 2022 is Mevrouw mr. J.F. Dominicus teruggetreden als lid van de raad van toezicht.

Mevrouw ir. E. Wypkema is sinds 15 december 2021 trainee bij de raad. In die hoedanigheid kan ze volwaardig functioneren in de raad, uiteraard zonder formele stem in de besluitvorming.

Er is gekozen voor een trainee om iemand de mogelijkheid te bieden het vak van een lid raad van toezicht te leren. Bovendien is het een gelegenheid om extra expertise en een frisse blik in de raad te brengen.

Het streven is om jaarlijks een trainee te werven en deze steeds een jaar mee te laten draaien.

Om invulling te geven aan de mutatie door het vertrek van mevrouw mr. J.F. Dominicus is een traject gestart om de raad terug op sterkte te brengen. Er is voor gekozen om 3 nieuwe leden te werven, zodat de raad uitkomt op 7 leden. De statuten schrijven een oneven aantal voor, minimaal 5 en maximaal 7.

Het traject tot werving van een nieuw lid is 17 november officieel in gang gezet op de website van Erfgoed Zeeland, sociale media en de Zeeuwse vacaturebank. Op zaterdag 19 november is de openstelling verder bekend gemaakt door advertenties in de PZC en BN De Stem.

Gezocht is naar drie enthousiaste leden voor de raad van toezicht waarvan tenminste één met ruime ervaring als toezichthouder en met voorzitterskwaliteiten voor de aandachtsvelden organisatie transitie (met voldoende organisatie-sensitiviteit), financiële zaken en juridische zaken waaronder arbeidsrecht.

Begin december heeft de ingestelde selectiecommissie, bestaande uit mevrouw Jones en de heer Schenk, een eerste voorselectie gemaakt uit de 18 reacties. Op 12, 13 en 14 december heeft de selectiecommissie met 5 sollicitanten een gesprek gevoerd. De raad heeft besloten om de heer mr C.J.G. Dosker, de heer J.L.M. van Esbroeck MMS en mevrouw C.H Francke-Gijsbertsen voor te dragen bij provincie Zeeland voor benoeming tot lid per 24 januari 2023.

Vergoeding leden raad van toezicht

Leden van de raad hebben recht op een vergoeding van onkosten en ontvangen als zodanig geen beloning onder welke benaming dan ook. De raad heeft in 2015 een vergoedingsregeling vastgesteld. De raad heeft in haar vergadering van 16 mei 2021 besloten om de geldende vergoedingen te handhaven. Tweejaarlijks, met als eerste keer uiterlijk 1 april 2023, zal het vergoedingenoverzicht opnieuw geagendeerd worden. De jaarlijkse vergoedingen (exclusief reiskosten) zijn als volgt.

Voorzitter	€ 2.000
Vicevoorzitter	€ 1.100
Leden	€ 750

Directeur-bestuurder

Tot 1 maart 2022 bekleedde mevrouw drs. B.M. (Gitta) Luiten de functie van directeur-bestuurder ad interim. Op 1 maart 2022 trad de nieuwe directeur-bestuurder mevrouw drs. M.E. (Monique) van Doorn in functie. Het betrof een arbeidsovereenkomst van 0,8 fte met een beloning in schaal 14 van de provinciale CAO.

Nevenfuncties van mevrouw drs. M.E. Van Doorn:

- Zelfstandig adviseur strategie en transitie van de zorg bij MNtRX
- Lid van de commissie Vrienden van de Grote Kerk in Veere (onbezoldigd)

-Voorzitter Dorpsraad Biggekerke (onbezoldigd)

Werkwijze en werkzaamheden

2021 was het jaar waarin de toenmalige directeur na een lang dienstverband met vervroegd pensioen ging. Per 1 augustus 2021 zijn de directietaken overgenomen door interim bestuurder mevrouw drs. B.M. Luiten. Dit was tevens de periode waarin een onderzoek van provincie Zeeland en Erfgoed Zeeland werd uitgevoerd met als doel de werkverhoudingen te verbeteren en te optimaliseren.

Eind 2021 is met ondersteuning van een externe wervings- en selectiebureau de werving voor de nieuwe directeur-bestuurder gestart. In het profiel lagen de accenten op een ervaren bestuurder, empathisch, een verbinder voor de leden van het managementteam en een verbinder die de medewerkers in hun kracht zet vanuit hun eigen verantwoordelijkheid. De werving leidde tot CV-presentaties op 22 december en de eerste ronde gesprekken op 10 januari 2022. Hieruit werden 3 kandidaten geselecteerd voor de tweede ronde gesprekken. Deze vonden plaats in een carousel-vorm op 13 januari 2022. Aan deze gesprekken namen - naast de leden van RvT- tevens de 3 mt-leden, medewerker P&O, voorzitter personeelsvertegenwoordiging (PvT) en de interim bestuurder deel. In de evaluatie van de carouselgesprekken bleek een grote overeenstemming om mevrouw drs. M.E. Van Doorn te benoemen. Na een positief assessment, integriteitstoets en antecedentenonderzoek heeft de raad van toezicht besloten tot benoeming per 1 maart 2022.

De interim bestuurder heeft in een drietal sessies voor een warme overdracht gezorgd. Op 16 februari heeft het exitgesprek met haar plaatsgevonden.

Het jaar 2022 stond voor de raad in het teken van het aantrekken van de nieuwe directeur-bestuurder, de implementatie van de bevindingen van het onderzoek van Hiemstra & De Vries, het definitief maken van het toezichtplan van de raad, het volgen van het bestendigen van de programmalijnen binnen Erfgoed Zeeland en het besluit om het jaarcontract van de directeur-bestuurder niet voort te zetten.

De raad kwam negen keer in reguliere vergaderingen bijeen: op 26 januari, 11 maart, 18 mei, 17 juni, 20 juli, 7 september, 19 oktober, 9 november en 14 december. De vergaderingen zijn fysiek gehouden in Het Schuitvlot in Middelburg. De formele vergaderingen werden voorafgegaan door een vooroverleg van de raad en opgevolgd door een korte nazit. Daarnaast hield de raad door de specifieke aandachtspunten drie digitale overleggen via ZOOM (15 juni, 28 september, 17 oktober)..

Eind 2021 en begin 2022 zijn er flinke veranderingen doorgevoerd. Onder interim directeur Gitta Luiten is bottom-up de omslag van gemaakt van sectoren naar programmalijnen. Daarbij sluit Erfgoed Zeeland aan bij de doelen van de Provincie Zeeland om de cultuursector toekomstbestendig te maken en te vernieuwen door de Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024.

Onder leiding van de nieuwe directeur Monique van Doorn is de ingewikkelde overstap naar de programmalijnen geconcretiseerd. Een proces van vallen en opstaan dat veel van iedereen heeft gevraagd en nog vraagt.

Vooraf ook een proces waarbij de hele architectuur van de bedrijfsvoering en het financiële bouwwerk opnieuw opgebouwd moest worden vanwege de overstap naar AFAS. Onder de leiding van de directeur is het met ook eigen inzet gelukt om ook bij de bedrijfsvoering die omslag te maken.

Met de nieuwe directeur-bestuurder zijn gaande het jaar meerdere gesprekken gehouden over de werkzaamheden, het verloop van de programmalijnen, de transitie om de medewerkers meer in hun kracht te zetten en het eigen welbevinden. Ook met de PvT zijn er diverse gesprekken gevoerd. Eind mei/begin juni heeft de RvT individuele gesprekken gevoerd met de programmaleiders en P&O-medewerker over de voortgang met de programmalijnen en de ervaringen met de transitie naar meer eigen verantwoordelijkheid.

In de Bestuurlijke Overleggen met de provincie Zeeland van 31 januari en 13 juni is samen gekeken naar de implementatie van de bevindingen van het onafhankelijke onderzoek uitgevoerd door Hiemstra & De Vries. Samen met de gedeputeerde hebben we vastgesteld dat de onderlinge werkverhouding tussen Erfgoed Zeeland en de Provincie al flink verbeterd is. Dit is mede ontstaan door gezamenlijk aan het onderzoek te werken. Er is afgesproken om een wijziging in de statuten aan te brengen omtrent de benoeming van de leden van de RvT.

In de toekomst gebeurt dat door coöptatie en openbare werving in plaats van door benoeming door Gedeputeerde Staten. Ook zullen de reguliere bestuurlijke overleggen voortaan plaatsvinden tussen de directeur-bestuurder en de gedeputeerde. Eenmaal per jaar zal een separaat overleg plaatsvinden van de gedeputeerde met een afvaardiging van de RvT.

Op 17 oktober heeft de raad besloten het contract met Rijkse accountants & adviseurs met 4 jaar te verlengen voor de periode 2022-2025 met wisseling van de accountant.

Door de raad zijn in 2022 de volgende zaken besproken en formeel goedgekeurd of vastgesteld:

- Voordracht aan Gedeputeerde Staten van mevrouw L. Jones per 1 april 2022 en de herbenoeming van de heer A. Schenk voor 4 jaar
- Vaststelling Jaarverslag 2021 van de raad
- Jaarstukken en jaarrekening 2021 (in aanwezigheid van externe accountant)
- Prestatieaanbod 2023 (inclusief begroting)
- Investeringsbegroting
- Meerjarenplan Voorbij Grenzen 2023 – 2025 en meerjarenwerkplan 2023-2025 in ontwikkeling
- Rooster van aftreden raad van toezicht
- Vergaderschema 2023

Daarnaast zijn de volgende punten aan de orde geweest:

- De algemene gang van zaken
- De periodieke voortgangsrapportages, waaronder liquiditeitsprognoses
- De koers Zeeuws Archeologisch Depot
- De bestuurlijke overleggen Erfgoed Zeeland-Gedeputeerde Staten
- Personele zaken
- Ontwikkelingen provinciaal cultuurbeleid
- Project Atlantis, een Zeeuws Erfgoedplatform waarbij 20 collectiebeherende instellingen zijn aangesloten
- Beleidsontwikkelingen Erfgoed Zeeland
- Voortgang digitalisering en Afas
- Koersdocument 2022-2025
- De prognose van de resultaten over 2022
- De frauderisico-analyse
- Statutenwijziging vanwege effecten WBTR, wijziging benoeming leden RvT, aantal leden RvT

In de vergadering van juni was Rijkse accountants & adviseurs aanwezig voor het agendapunt financiën (accountantsverslag en jaarstukken 2021).

De raad heeft zijn jaarlijkse zelfevaluatie op 9 september gehouden. Dit jaar was dit zonder externe begeleiding. We hebben grondig teruggekeken op ons gezamenlijk en individueel functioneren en ook lijnen naar de toekomst uitgezet.

In mei heeft de raad haar eerste Toezichtplan vastgesteld. Hierin staat het netwerkperspectief centraal. Naast de basistaken zoals deze zijn verwoord in de Governance Code Cultuur heeft de RvT voor de komende 2 jaar een viertal speerpunten geformuleerd:

- het monitoren van de ingezette organisatieontwikkeling waarbij het eigenaarschap zoveel mogelijk in het primaire proces wordt gelegd
- het stakeholdersbeleid tegen het licht houden
- het ophalen van objectieve informatie die nodig is om onze taken te kunnen uitvoeren
- zichtbaarder en beter benaderbaar zijn voor alle betrokken partijen (medewerkers, stakeholders, etc)

In oktober heeft de RvT - op basis van eigen ervaringen, gesprekken met medewerkers en de PvT - besloten om het jaarcontract van de directeur-bestuurder niet te verlengen of om te zetten naar een vast contract. Na dit drukke jaar waarin veel is gebeurd, is de tijd gekomen om naar een ander type directeur-bestuurder uit te zien. Dat voorgenomen besluit is 19 oktober met de directeur-bestuurder gedeeld. Op 9 november is het definitieve besluit genomen. De medewerkers zijn van dit besluit op de hoogte gebracht en in een speciale bijeenkomst op 24 november van nadere achtergrondinformatie voorzien. Tussen het voorgenomen en

definitieve besluit en erna is er meermaals met de directeur-bestuurder contact geweest. In oktober is het profiel voor de nieuwe directeur-bestuurder geactualiseerd en is een planning opgesteld voor de werving en selectie van een nieuwe directeur-bestuurder. De CV-presentatie, eerste ronde sollicitatiegesprekken en tweede ronde krijgen hun beslag in januari 2023.

Overige bijeenkomsten

Leden van de raad zijn aanwezig geweest bij verschillende (in)formele bijeenkomsten:

- Bezoek van de CDA provinciale Statenfractie op 7 februari
- Afscheidsborrel interim bestuurder Gitta Luiten op 1 maart
- Personeelsbijeenkomst in de Nicolaaskerk in Kortgene op 1 april
- Bezoek van de GroenLinks Provinciale Statenfractie op 11 april
- Kennismaking met het nieuwe lid van de raad Lucinda Jones op 13 april
- Afscheid van raadslid Francien Petiet op 2 mei
- PopMonument Veere/Middelburg op 16 juli
- Zeeuwse cultuurdag op 6 oktober
- De kerstborrel op 22 december

Gedurende 2022 zijn er diverse contacten geweest met Erfgoedhuis Zuid-Holland met als doel een uitwisseling te doen. Deze zou half november plaatsvinden maar is uitgesteld naar 2023.

Met haar boek *Het ongezegde in de Boardroom* breekt Marilieke Engbers een lans voor het ongezegde binnen raden van toezicht/commissarissen. Dit onderwerp kwam regelmatig voorbij binnen de gesprekken in de raad over het toezichtplan. Als raad vinden we dit onderwerp zo belangrijk dat we er in breder verband aandacht voor willen vragen. We hebben een commerciële partij bereid toe gevonden om een lezing van Marilieke Engbers op 7 maart 2023 financieel te ondersteunen.

Tot slot

De raad constateert met plezier dat er door directeur, medewerkers en vrijwilligers, ondanks de complicaties en onzekerheden op een goede manier en met veel inzet invulling is gegeven aan de taken en werkzaamheden van Erfgoed Zeeland. Er is bijgedragen aan het maatschappelijk draagvlak voor erfgoed in de Zeeuwse samenleving.

Afgelopen periode zijn goede stappen gezet in de transitie die voor Erfgoed Zeeland nodig was. Met de invoering en verdere invulling/uitvoering van de programmalijnen is de kanteling van de organisatie in gang gezet. Zo'n verandering binnen de organisatie is ingrijpend en vergt de nodige tijd.

Als raad van toezicht staan we volledig achter dit resultaat en dit proces. Met het aantrekken van een nieuwe directeur-bestuurder wordt dit proces voortgezet en verder geïmplementeerd.

Intussen gaat het ingezette proces van de transitie door. Met de bestuurswisseling willen we aan de transitie nadere invulling aangeven op een wijze die echt verbindend is voor eenieder. Laten we er met zijn allen onze schouders onder blijven zetten met ons aller doel: het belang van Erfgoed Zeeland, voor nu en voor de toekomst.

Anbi en donateurs

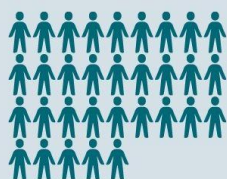
Erfgoed Zeeland is door de belastingdienst aangemerkt als culturele ANBI. Donaties zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting. In 2022 had Erfgoed Zeeland 466 donateurs en 21 bedrijven/organisaties. De donateurs ontvangen vier keer per jaar het tijdschrift *Zeeuws Erfgoed*.

Verantwoording IKS-prestaties

ERFGOED ZEELAND 2022 IN GETALLEN

- Organisatie
- Kennis & inzet
- Communicatie

Medewerkers

op 31/12/20	op 31/12/21	op 31/12/22
25,66 FTE	23,27 FTE	26,26 FTE
31 vast	28 vast	31 vast
4 flex	4 flex	1 flex

Helpdesk

405 vragen, van:
 archeologische bedrijven
 gemeenten
 het Rijk
 monumenteigenaren
 scholen
 musea
 particulieren

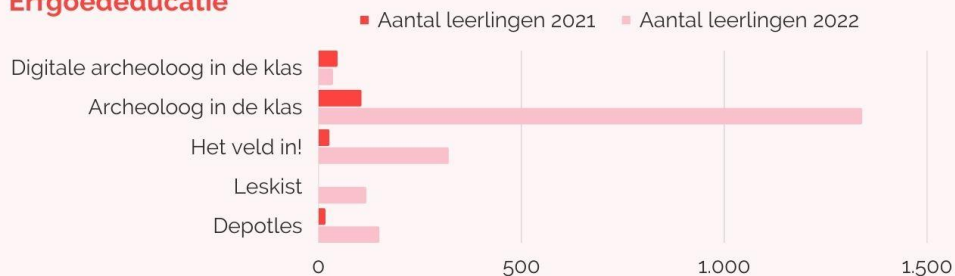
Monumentenwacht
200 vragen

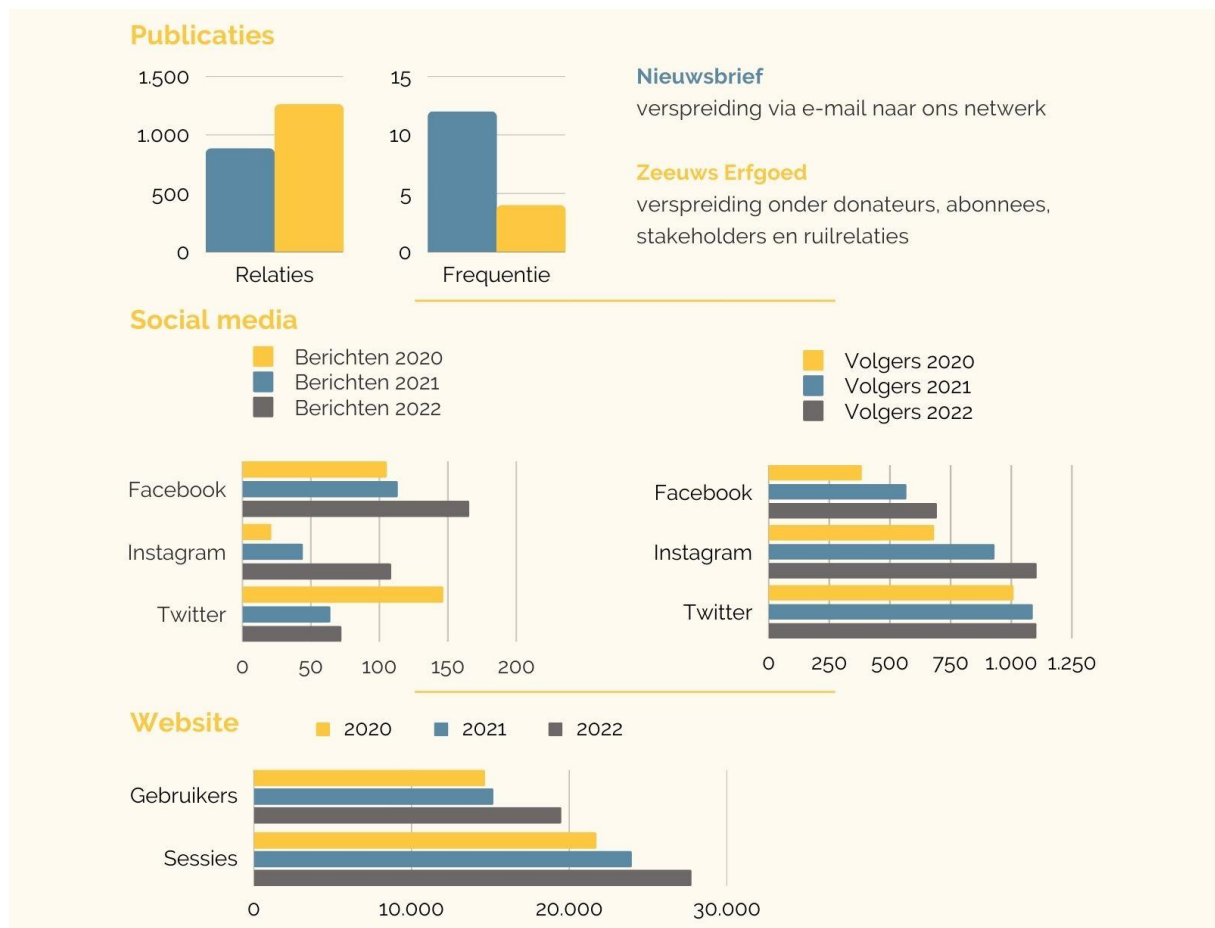

Archeologie
106 vragen

Overig erfgoedadvies
99 vragen

Erfgoededucatie

1 Lijn: Waardevolle leefomgeving

Erfgoed is een gemeentelijke en provinciale kerntaak, op grond van de Erfgoedwet en de Omgevingswet. Onderwerpen als cultuurlandschap, duurzaamheid, economie & toerisme, groen, leefbaarheid, water en wonen hebben hun eigen vraagstukken én kennen alle een erfgoedcomponent.

1.1 Erfgoedcentrum

Uitvoering geven aan bouwplanoverleg

Het planoverleg is een laagdrempelige manier om officiële vergunningprocedures te stroomlijnen. Het biedt de kans aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Provincie Zeeland en de afzonderlijke gemeentelijke monumentencommissies om de advisering richting gemeenten af te stemmen en argumenten uit te wisselen. Voor de Zeeuwse gemeenten is het een goed medium om in een vroegtijdig stadium te weten in welke richting de advisering zal uitgaan, en particuliere eigenaren krijgen tijdig duidelijkheid over welke aandachtspunten er nog zijn en wat er nog gedaan kan worden om een plan door de procedure heen te loodsen.

- Op 19 januari zijn er twee bouwplannen besproken: gemeente Hulst (pand Lange Bellingstraat 2, Hulst) en gemeente Veere (consistorie kerk Oostkapelle).
- Op 23 maart is overleg gevoerd met de gemeente Schouwen-Duiveland over de plannen tot reconstructie van de medaillons op het beeldbepalende Pottershofje in Noordgouwe. Daarnaast is er overleg geweest met de gemeente Veere over het toegankelijk maken van het stadhuis voor mindervaliden.
- Op 20 april is met de gemeente Schouwen-Duiveland gesproken over de restauratie van de kademuren van Zierikzee.
- Op 25 mei is gesproken met de gemeente Goes over de herbestemming van de Elzahoeve naar een woonzorg-complex in Kloetinge. En met de gemeente Sluis over de restauratie van een pand aan de monumentale Weststraat in Aardenburg.
- Op 22 juni is opnieuw over de plannen van de Elzahoeve in Goes gesproken en met de gemeente Terneuzen over de bouwkundige aanpassingen aan het pand Langeweg 9 te Axel.
- Op 14 september is op locatie de verbouwing en restauratie van boerderij "De Plantage" aan de Mosselhoekseweg te Tholen besproken.
- Op 12 oktober is op locatie het stadhuis van de gemeente Terneuzen bezocht, in het kader van een verduurzamingsoperatie en een mogelijke upgradung van de status naar rijksmonument.

- Op 7 december werd de technische aanpassing aan de Zuidwellebrug in Zierikzee besproken, maar ook de bouwhistorische rapportage van boerderij De Stelle aan de Langeweg 9 te Axel (Gemeente Terneuzen) en wat deze rapportage betekent voor de plannen van de eigenaar.

Uitvoering geven aan ruimtelijk planoverleg

Op het planoverleg worden ook ruimtelijke plannen besproken. Gelet op het aspect van buiten de bebouwde kom, speelt - naast de RCE en de onafhankelijke gemeentelijke monumentencommissies - bijna altijd de Provincie Zeeland een rol in de advisering.

- Op 19 januari werd overlegd met de gemeente Schouwen-Duiveland over de zogenaamde Muraltmuurtjes bij Scharendijke, in relatie tot de dorpsontwikkeling.
- Op 20 april werd overlegd met de gemeente Middelburg over de plannen van de gemeente t.a.v. de bolwerken en de uitbreiding van UCR.
- Op 22 juni werd overleg gevoerd met de adviserende partijen en de woningbouwcorporatie in Goes t.a.v. de verduurzaming van de gehele monumentenportefeuille. Deze 'casus' kan als voorbeeld dienen voor andere corporaties en is mede interessant in verband met de mogelijke rol van de Monumentenwacht.
- Op 12 oktober werd op locatie in Zierikzee de omgang met de vestingwerken besproken (onderhoud en restauratie). Tevens werden enkele andere aspecten van het beschermde stadsgezicht geadresseerd, w.o. aanlichting.
- Op 7 december werd op locatie een stukje binnenstedelijke gebiedsontwikkeling in Middelburg besproken, waar een monumentenpand aan de Kromme Weele (Sint Sebastiaansdoelen) getransformeerd gaat worden naar een woningbouwproject waarbij meerdere woningen en woonmilieus gerealiseerd gaan worden en waarbij ook de buitenruimte betrokken wordt. Op locatie zijn de monumentale onderdelen van het complex benoemd en is gekeken hoe de uitwerking zou kunnen uitpakken.

Uitvoering geven aan helpdesk en spreekuur

Middels deze kerntaak streeft Erfgoed Zeeland ernaar vragen van gemeenten te beantwoorden en indien mogelijk antwoorden en uitkomsten te koppelen met andere vragen van andere partijen. Sommige vragen leiden ook tot betaalde dienstverlening, zoals de herijking van de lijst cultuurhistorisch waardevolle panden (gemeente Veere) en het opstellen van een gemeentelijke monumentenlijst (gemeente Tholen). Naast vragen van de Zeeuwse gemeenten worden er ook vragen gesteld vanuit de andere overheden (Provincie Zeeland, RCE, Waterschap Scheldestromen), collega-organisaties (o.a. andere erfgoedhuizen), particuliere monumentenorganisaties (o.a. Bond Heemschut), particulieren en overige organisaties (universiteiten, media, etc.). In de tweede helft van 2022 zijn er ook vragen gesteld over gebiedsontwikkeling (o.a. kerncentrales in gemeente Borsele, Tjshavens aan de Westerschelde, bestemmingsplan Colijnsplaat). Vanzelfsprekend waren er ook veel vragen over kerkgebouwen en boerderijen ('probleemcategorieën').

Uitvoering geven aan platformfunctie overheden

- **Driedaagse cursus VTH-beleid**

Op 17 februari (Middelburg), 24 februari (Goes) en 10 maart (Zierikzee) is er - in nauwe samenwerking met de ErfgoedAcademie - een cursusreeks over Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving georganiseerd voor de VTH-ambtenaren van de Zeeuwse gemeenten, in 3 volledige dagen. Met 23 cursisten afkomstig van 7 Zeeuwse gemeenten was de cursus goed bezocht. Uit de gehouden evaluatie bleek dat de waardering hoog was, meer dan een 8. Door het aanboren van een geheel nieuwe doelgroep (de 'uitvoerende' ambtenaren, niet de 'gebruikelijke' beleidsambtenaren), komen er ook weer nieuwe vragen bij het planoverleg terecht. Ook is het enthousiasme groot om deel te nemen aan een nog te concipiëren vervolgcursus.

- **Round Table d.d. 03-10-2022**

Begin 2022 is in het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) het besluit genomen om een bestuurdersmiddag te organiseren waarbij de belangrijkste kwesties van dit moment op het gebied van erfgoed onder de aandacht van de wethouders wordt gebracht. Alvorens deze middag in te plannen heeft een ambtenarenmiddag plaatsgevonden om kennis en ervaringen op te doen. Vanwege de verkiezingen, het formeren van nieuwe Colleges en de drukke agenda's van de wethouders is het plannen van de bestuurdersmiddag lastig gebleken. In overleg met het OZO is besloten om de bestuurdersmiddag in het begin van het nieuwe jaar te plannen. Tussentijds is er op 3 oktober in het oude stadhuis van Goes een Round Table georganiseerd, waarbij met 7 wethouders en enkele mensen van de Provincie en Erfgoed Zeeland is gesproken over de erfgoedambities van de gemeenten in relatie met die van de Provincie. Afsproken is dat bij de grote bijeenkomst in januari ook de ambtenaren aanwezig zullen zijn.

- **Atlantikwall d.d. 29-11-2022**

Samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Provincie Zeeland werd in het bunkerpark Groede-Podium in de gemeente Sluis een brainstorm georganiseerd ten behoeve van de beleidsvorming op nationaal niveau ten aanzien van de Atlantikwall in Zeeland. Er waren 25 genodigden, afkomstig van RCE, Provincie, Erfgoed Zeeland, Stichting Bunkerbehoud, Natuurmonumenten, Waterschap Scheldestromen, diverse gemeenten en andere organisaties. Erfgoed Zeeland heeft in overleg het programma opgesteld, een inspiratielezing verzorgd en het verslag gemaakt.

Uitvoering geven aan platformfunctie particuliere organisaties

- Op 29 maart is er een overleg geweest van de pas opgerichte Zeeuwse Erfgoed Coöperatie, het samenwerkingsverband van alle particuliere monumentenorganisaties. In deze samenwerking kunnen de organisaties de krachten bundelen en voldoende massa genereren om tot uitvoer van zinvolle projecten te komen.
- De Bond Heemschut is ondersteund op 6 april en 17 mei. Het onlangs opgeleverde overzicht van de Post '65-architectuur kan direct benut worden in de betaalde dienstverlening van Erfgoed Zeeland in de projecten van Tholen en Veere.
- Op 20 mei werd Restauratie Opleidingsprojecten (ROP) ondersteund. Op 9 december vond de tweede vergadering plaats en daarbij werd het stokje van de plek in de stuurgroep van het ROP-Zeeland overgedragen aan een monumentenwachter van Erfgoed Zeeland. Vanaf 2023 zal dit project worden ondergebracht bij lijn 4, Een leven lang leren.

1.2 Erfgoedcentrum

Coördinatie/uitvoering specifieke projecten

- Voor de gemeente Hulst loopt een onbetaald ondersteuningstraject ten behoeve van het handhaven van de instandhoudingsplicht. De opdracht is uitgevoerd vanuit de steunpuntfunctie van Erfgoed Zeeland om tegelijkertijd de benodigde kennis in handhavingstrajecten binnenshuis te halen. Hierbij vond een open uitwisseling aan informatie en documenten plaats tussen de gemeente en Erfgoed Zeeland. Er is sprake van een brede samenwerking waarbij de advisering en ondersteuning in samenspraak plaats heeft gevonden met de Monumentenwacht die een bouwkundige inspectie van het

betreffende monument hebben verzorgd. Daarnaast is er nauw contact geweest met de gemeenteambtenaar en de advocaat die de gemeente bijstaat. Ook is er extern advies ingewonnen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de gemeente Wassenaar, pionier in het hanteren van de instandhoudingsplicht. De afgelopen tijd betrof de ondersteuning en advisering voornamelijk het opzetten van de beginfase van het handhavingstraject. Daarbij is gewerkt aan het opstellen van constatering van gebreken en herstelwerkzaamheden opdat in samenwerking met de gemeente en diens advocaat een voornemen last onder dwangsom kon worden opgemaakt. Het project is voor de zomervakantie beëindigd met het sturen van de eerste brieven aan de monumenteigenaar van het betreffende pand, Steenstraat 30 te Hulst.

- Project Postweg 16 te Poortvliet. In de periode 1986-1992 heeft de AWN-afdeling Zeeland een archeologische opgraving uitgevoerd naar een Romeinse vindplaats nabij Poortvliet (Klein Ferné). De aanleiding voor dit onderzoek was het aantreffen van aanzienlijke hoeveelheden Romeins aardewerk aan het maaiveld. Het aantreffen van dit aardewerk deed niet alleen vermoeden dat er een Romeinse vindplaats in de ondergrond aanwezig was, maar ook dat deze verstoord werd. Aangezien de hoeveel Romeinse vindplaatsen in Zeeland niet heel erg groot is, is het belangrijk dit onderzoek met terugwerkende kracht alsnog goed uit te werken. Dit gebeurt deels binnen de IKS, maar ook met een aparte geldstroom om specialistisch onderzoek te verrichten. De verschillende specialistische onderzoeken zijn eind dit jaar opgeleverd, maar de eigen bijdrage van Erfgoed Zeeland (lees: het overkoepelend rapport) zal dan nog niet gereed zijn. Het gaat daarbij om een totaal van 40 uur dat Erfgoed Zeeland nog niet gerealiseerd heeft. Voor dit project is in juli subsidie aangevraagd met daarbij de verplichting om met een synthetiserend rapport te komen. Hiervoor is inmiddels uitstel aangevraagd bij de Provincie.
- Opzetten gemeentelijke monumentenlijst Tholen (Dienstverlening en projectsubsidies). Dit project loopt door tot in het tweede kwartaal van 2023.
- Aanzet herijking Lijst Cultuurhistorisch Waardevolle Panden gemeente Veere (Dienstverlening en projectsubsidies). Dit project zal worden afgerond in de eerste weken van het eerste kwartaal van 2023.

Opzetten en monitoring programma Verdrongen Dorpen

Een dergelijk programma staat on hold en was vooral ingegeven door de wens/noodzaak om verdrongen dorpen te monitoren over de tijd. Het is afhankelijk van de uitkomsten van de onderzoeken en werkzaamheden in het kader van het Geopark Schelde Delta of er ruimte zal ontstaan om een dergelijk programma op te zetten. In 2023 zal hier duidelijkheid over komen.

1.3 Erfgoedcentrum

Archeologisch beheer

- In het tweede kwartaal zijn 40 projecten gedeponereerd (t/m tweede kwartaal 106), zijn 8 (de)selectieprocedures afgerond (t/m tweede kwartaal 18), zijn 3 conserveringsrapporten goedgekeurd (t/m tweede kwartaal 3) en zijn 10 onderzoeken aangemeld (t/m tweede kwartaal '23).
- Door het Zeeuws Archeologisch Depot zijn onderzoeken gefaciliteerd van de Universiteit Leiden naar menselijk botmateriaal uit Aardenburg; de virtuele reconstructie van Aardenburg door Visual Dimension; en een onderzoek van een particulier naar de productie van glaskralen in Middelburg.

De depotbeheerder heeft deelgenomen aan de volgende overleggen:

- Doorontwikkeling van ArcheoDepot via de applicatiewerkgroep ArcheoDepot.
- De herformulering van SIKB BRL protocol 4010 (depotbeheer).
- Begeleidingscommissie pakbon/SIKB0102.
- Landelijke provinciale depotbeheerdersoverleg.
- Centraal Overleg Depotbeheerders.
- Overleg met ICT van de Provincie Zeeland over de rol van ArcheoDepot.

Op 16 mei is bij Erfgoed Zeeland een netwerkmiddag georganiseerd voor beheerders van archeologische collecties, dit jaar met als thema de discussie omtrent 1.) het opgraven en bewaren van menselijk botmateriaal en 2.) de relatie tussen de wapenwet en de erfgoedwet m.b.t. militair erfgoed.

Verder is er een bijdrage geleverd aan de projectaanvraag Straits - Bridging The North Sea (lijn 2). Op aanvraag van de Provincie is het voortraject begonnen voor een aantal onderzoeks- en publieksprojecten, betreffende o.a. de strandvondsten van Oranjezon/Banjaard, een mesolitische site in Sint. Kruis, een samenwerkingsproject met de UGent te Aardenburg en een mogelijke Romeinse site in Kattendijke.

In de tweede helft van 2022 (tot december) zijn 51 deponering voltooid (in totaal 157), zijn 15 PVE's ontvangen (in totaal 35), zijn 38 evaluatie- en selectieverslagen beoordeeld (in totaal 38) en zijn 8 conserveringsverslagen beoordeeld (in totaal 8).

Verder zijn er 15 bruiklenen uitgegeven of vernieuwd (in totaal 21) en zijn er diverse onderzoeken gefaciliteerd, waaronder onderzoeken naar laat-Romeins en vroegmiddeleeuws Aardenburg, glazen kralen uit laat- en postmiddeleeuws Middelburg, zoutproductie in Romeins Zeeland, walvisbotten uit de Middeleeuwen en menselijk botmateriaal uit het verdronken dorp Nieuwerkerke-Schutje. Vanuit het depot is een bijdrage geleverd aan de uitwerking van Poortvliet-Postweg 16 door Erfgoed Zeeland, de uitwerking van Nieuwerkerke-Kraayenholteweg door de AWN en is een plan verwoord voor uitvoerende werkzaamheden m.b.t. de subsidieaanvraag "Straits - Bridging The North sea".

Daarnaast is vanuit het depot een bijdrage geleverd aan de applicatiewerkgroep ArcheoDepot, de evaluatie van de KNA, de datastandaarden SIKB 0102, het regiooverleg stroomlijnen deponeren, de herformulering van protocol 4010 en de begeleidingscommissie SIKB 0102. Voor ArcheoDepot zijn stappen ondernomen voor de verdere ontwikkeling van de applicatie. Met de Provincie vindt regelmatig overleg plaats ter ontwikkeling van het provinciale archeologiebeleid en toekomstvisie, het bepalen van standpunten t.o.v. landelijke ontwikkelingen en het oplossen van praktijkproblemen.

Erfgoed Zeeland heeft onderzoeken stappen gezet m.b.t. een mogelijk koppeling tussen ArcheoDepot en Atlantis (Collectie Zeeland).

In 2022 is het depot gehercertificeerd voor protocol 4010 (depotbeheer). Voor protocol 4003 (inventariserend veldonderzoek) twee onderzoeken geïnitieerd: één karterend onderzoek naar Sint Kruis in het mesolithicum en één booronderzoek naar de landschappelijke ontwikkeling van Aardenburg in de vroege middeleeuwen.

Bij het meldpunt archeologie zijn 67 vondstmeldingen binnengekomen, in 7 gevallen heeft fysieke controle in het veld plaats gevonden. Verder zijn er 103 helpdeskvragen binnengekomen (86 van archeologische bedrijven, 3 van gemeenten en 14 overig). Door Erfgoed Zeeland zijn 8 vondstmeldingen en 3 onderzoeken in Archis ingevoerd.

2 Lijn: Versterking erfgoed voor duurzaam toerisme

Erfgoed versterkt de economische en kwalitatieve basis van recreatie en toerisme in de provincie. Het zorgt voor onderscheidend karakter en vergroot de toeristische aantrekkingskracht van een regio.

2.1 Zeeuwse Ankers

Website en socials

Erfgoed Zeeland is coördinator van Zeeuwse Ankers, een provinciaal samenwerkingsverband om het verhaal van Zeeland te beschermen, te benutten en te (laten) beleven. Naast continue afstemming met partners en belanghebbenden organiseert en faciliteert Erfgoed Zeeland de overleggen van kerngroep en het bestuurlijk overleg. We dragen zorg voor het actueel houden van (werk)documenten, het (samen) organiseren van activiteiten, het netwerk van de ankerschildjes en de ankerplaatsen en het vervaardigen van nieuwe content en actueel houden van bestaande op de website zeeuwseankers.nl.

In 2022 heeft de kerngroep vijfmaal vergaderd, is één bijeenkomst van de begeleidingsgroep onderzoek belegd en was er één bestuurlijk overleg. Als belangrijkste bespreekpunt in de verschillende gremia kan de gewenste vernieuwing en doorontwikkeling van de website en de Zeeuwse erfgoedlijnen worden gemeld. Voor dit onderwerp is een startnotitie geschreven en heeft geleid tot een onderzoek door een extern bureau (zie 2.2) dat in het 3^e kwartaal van 2022 is gestart en doorloopt tot begin 2023.

In het laatste kwartaal 2022 is in samenwerking met oud-collega Jan Kuipers een onderzoek gestart naar de content van zeeuwseankers.nl. Er is gekeken naar a. de geografische spreiding van de verhalen per erfgoedlijn, b. de lacunes in de onderwerpen en verhalen, c. de verhouding van het aantal verhalen in zeeuwseankers.nl per erfgoedlijn en naar d. de actualiseringsvraag. Met de evenredige verspreiding van verhalen over de eilanden en regio's zit het wel goed. Als belangrijkste lacune komt uit het onderzoek naar voren dat er een gebrek is aan een tussenlaag van overzichtsverhalen die een koppeling kunnen vormen tussen de detailverhalen en het overkoepelende themaverhaal van de erfgoedlijn. De verhalen blijken vrij evenredig over de erfgoedlijnen te zijn verdeeld. Wel zal meer periodiek controle moeten plaatsvinden in verband met de actualiteit. Dit kan liggen in nieuwe onderzoeksresultaten of gebiedsontwikkelingen. De resultaten worden meegenomen in de werkzaamheden voor 2023.

Zeeuwse Ankers in cijfers

- Begin 2022 zijn 9 korte filmpjes per erfgoedlijn geplaatst waarmee de verhalen visueel aantrekkelijk worden voor een breder publiek. Overigens zijn deze filmpjes ook door de partners binnen Zeeuwse Ankers in te zetten voor promotionele doeleinden.
- Tevens zijn in februari vertalingen toegevoegd waardoor de verhalen van de Zeeuwse erfgoedlijnen met elk tien illustratieve onderliggende verhalen beschikbaar zijn in het Duits, Engels en Frans.
- De content van de website is zoveel mogelijk digitaal toegankelijk gemaakt. Daartoe zijn alle 1060 verhalen en 130 introductieteksten bij de video's bewerkt. Tegelijkertijd is waar nodig lichte tekstredactie uitgevoerd en zijn enkele verhalen geactualiseerd.
- De website kende in 2022 ruim 192.000 gebruikers waarbij meer dan 365.500 pagina's zijn bezocht. Meer dan de helft van de bezoekers deed dit via de smartphone. In de top 10 van meest bezochte pagina's staan de verhalen over 'Slot Moermond', 'Michiel de Ruyter: zijn levensverhaal', 'Slavenhandel in cijfers' en 'Aan boord van de slavenschepen'.
- Op verzoek is de Canon van Vlissingen in zeeuwseankers.nl geïntegreerd. De 25 vensters zijn als verhalen op zeeuwseankers.nl opgenomen en via één overzichtspagina zichtbaar voor bezoekers.
- Partner Landschapsbeheer Zeeland heeft 10 verhalen toegevoegd.
- Op sociale media zijn 53 bijdragen op Facebook geplaatst en 88 op Twitter.
- In de mailboxen (info@zeeuwseankers.nl en redactie@zeeuwseankers.nl) zijn 75 mails ontvangen die vervolgens zijn beantwoord of er heeft doorverwijzing plaatsgevonden. De vragen variëren van verzoeken voor trouwfoto's op Slot Moermond en historische gebeurtenissen tot houtsnijwerk en toponymie.

2.2 Zeeuwse Ankers

Doorontwikkeling

Ten behoeve van doorontwikkeling van Zeeuwse Ankers is gewerkt aan meer kennis over benutting en beleving door gebruikers. In samenwerking met de kerngroep is een Startnotitie opgesteld dat als kader diende voor een (gebruikers)onderzoek. Het 'Onderzoek vernieuwing www.zeeuwseankers.nl en productontwikkeling Zeeuwse erfgoedlijnen' is met vertraging in de tweede helft van het jaar gestart met onder meer een online survey. De oplevering is vertraagd en zal in maart 2023 plaatsvinden.

2.3 Zeeuwse Ankers

Verbinding met thematische netwerken

Zeeuwse Ankers biedt verschillende mogelijkheden voor spin off door verbindingen aan te gaan met netwerkpartners. Die verbindingen kunnen op hun beurt weer leiden tot versterking van de Zeeuwse Ankers. Het afgelopen jaar is in dat kader gewerkt aan:

- **Geopark Schelde Delta i.o.**

Erfgoed Zeeland (EZ) is samen met ruim 70 organisaties partner van het Geopark Schelde Delta in oprichting. Vanuit die rol is meegewerkt aan de Inspiratiegids voor gebruik van het keurmerk UNESCO GLOBAL GEOPARK. We nemen actief deel aan de werkgroep activatie naast branding en marketing. Tevens wordt binnen dit kader een bijdrage geleverd aan het Platform Verdrongen Dorpen. In juni is in Kloetinge een bijeenkomst georganiseerd voor dit Platform. Tevens heeft EZ, onder begeleiding van een extern bureau, bijgedragen aan een marketing- en belevingsstrategie voor het onderwerp en zijn zelf verantwoordelijk voor het opstellen van een Kennisdocument en onderzoekagenda voor de toekomst. Beide onderdelen worden in de loop van 2023 afgerond en gebundeld in een Inspiratiegids voor de Verdrongen Dorpen.

- **Marketing Zeeland**

Erfgoed Zeeland heeft als provinciale vertegenwoordiger namens het erfgoedveld een bijdrage geleverd in de kerngroep aan de actuele initiatieven rondom marketing van de provincie. In de eerste helft van 2022 is het proces geïntensiveerd vanwege de nieuwe positioneringsstrategie met als voorlopig hoogtepunt de presentatie op 28 juni jongstleden: ORIGINAL ZEELAND – SHAPING THE FUTURE DELTA met als

merkwwaarden vindingrijk, daadkrachtig, rechtdoorzee en verbindend. In de tweede helft van het jaar is gewerkt aan een activatiestrategie en zijn merkfiltersessies voorbereid om het gedachtengoed van de positionering bij organisaties te laten landen. In de kerngroep vindt afstemming plaats over initiatieven en ontwikkelingen en is eind 2022 bijgedragen aan een thematische uitwerking van de strategie voor het themajaar 2023, Zeeland en de kracht van het water. Deze korte video is tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de Provincie Zeeland gelanceerd.

- **Liberation Route Europe (LRE)**

De Provincie Zeeland is partner van de LRE waarmee eigen doelen worden gediend zoals de (herdenkingen rond de) Vier Vrijheden en het levend houden van de herinnering aan de Slag om de Schelde. Daarnaast draagt de Provincie bij aan de uitrol van de LRE hiking trail in 2022. Deze Europese lange afstand wandelroute herinnert aan de laatste weken van de bevrijding van Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog. In de eerste helft van dit jaar is samen met een extern bureau en verschillende deskundigen een route bepaald met locaties waar een bijzonder verhaal te vertellen valt. Op deze zogenaamde POI's zijn "vectors of memory" geplaatst, speciale markeringen ontworpen door Daniel Liebeskind. Met de gemeenten en het Waterschap zijn afspraken gemaakt over plaatsing, beheer en onderhoud. Deze route is onder grote belangstelling ten doop gehouden tijdens een bijeenkomst in de Mythe in Goes op 17 november. Tijdens deze bijeenkomst is ook het onderzoek naar het Nachleben van de viering 75 jaar vrijheid gepresenteerd, is een doorkijk gegeven voor de aanpak naar de herdenking van 80 jaar in 2024-2025 en heeft de Provincie de Zeeuwse gemeenten een cadeau gedaan in de vorm van een "LRE-bankje". Erfgoed Zeeland gaat in 2023 in overleg met de gemeenten deze bankjes laten plaatsen en de uitrol verder coördineren van LRE wandel- en fietsroutes in Zeeland.

- **Pilot digitale beleving**

Deze pilot is uitgevoerd door het NBTC i.s.m. Erfgoed Zeeland voor de Provincie Zeeland en de samenwerkende Bevelandse gemeenten (Noord-Beveland, Goes, Borsele, Kapelle en Reimerswaal). De Bevelandse gemeenten hebben een actielijn Beleving op de Bevelanden opgezet om beleving aan het toeristisch-recreatieve aanbod toe te voegen en vervolgens beter in de etalage te zetten. De pilot heeft een adviesdocument opgeleverd met informatie, inspiratie en acties voor vervolg.

- **ScheldeLand IndustrieCultuur**

De afgelopen jaren is overleg gevoerd over een idee voor een grensoverschrijdend project rond oude en nieuwe industrieën en welke kansen dat biedt voor onder andere educatie en (cultuur)toerisme. In 2022 is een subsidieverzoek ingediend bij het Scheldemondfonds van de gelijknamige Euregio en positief gehonoreerd. Het project, met een looptijd tot na de zomer van 2023, richt zich op de volgende 'blauwe routes' als kerngebied: Middelburg-Vlissingen, Terneuzen-Gent en Gent-Kortrijk met de musea Zeeuws Museum, Industrieel Museum Zeeland, Industriemuseum Gent en TEXTURE in Kortrijk. Er is onder meer door de projectgroep een werkbezoek gebracht aan TEXTURE en Brouwerij Rodenbach in Kortrijk, en aan de industriële site Eperon d'Or in Izegem. Erfgoed Zeeland is penvoerder en adviserend bij dit project betrokken. Jaarlijks vindt tevens uitwisseling plaats over het onderwerp industrieel erfgoed in de Maas-en Scheldedelta tussen vertegenwoordigers van de Provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen aan Vlaamse zijde en Zuid-Holland en Zeeland aan Nederlandse zijde. Erfgoed Zeeland neemt namens Zeeland deel aan deze bijeenkomsten. Op 25 november waren we te gast in Rotterdam.

- **Landschapspark Zwinstreek**

Medio 2022 is onder regie van de Provincie West-Vlaanderen het dossier opgestart voor de kandidatuur van de Zwinstreek als "landschapspark". Erfgoed Zeeland is adviserend betrokken bij dit grensoverschrijdende initiatief en neemt deel aan project- en werkgroep vergaderingen.

- **Overige ontwikkelingen**

Het bijwonen van bijeenkomsten en adviserende bijdragen zijn geleverd aan verschillende netwerken en ontwikkelingen in het afgelopen jaar, waaronder Bestemming Zeeland 2030, Toeristische Marketing Zeeland, Staats-Spaanse Linië, Herita (B) en Grenspark Groot Saefthinghe.

2.4 Creatieve Industrie

Verkenning van kansrijke partners in cultuur- en designveld

- Zeeland Souvenirs

Eind 2019 negen iconische verhaallijnen door het verleden van Zeeland opgeleverd, de zogenaamde Zeeuwse erfgoedlijnen. Om deze erfgoedlijnen beleefbaar te maken voor zowel inwoners als toeristen heeft designstudio Foodcurators in opdracht van de Provincie en in nauwe samenwerking met Erfgoed Zeeland de Zeeland Placemarkers & Souvenirs ontwikkeld. Acht betekenisvolle plekken in Zeeland zijn zichtbaar gemarkeerd. Op elke locatie wordt een verhaal verteld en is dit verhaal vertaald in een hedendaags product, een souvenir. In 2022 waren de placemarkers voor de (voorlopig) laatste keer op de acht locaties te bewonderen. In een beknopte verantwoording zijn opties geschetst voor een eventuele borging en continuering van dit tijdelijke project. Besluitvorming zal begin 2023 plaatsvinden.

- Erfgoedkeuken Schelde Delta

Met designstudio Foodcurators is in het kader van de regeling Samen in Zee een aanvraag ingediend en gehonoreerd. Dit design-research project, met een looptijd tot juni 2023, gaat op zoek naar de verbinding tussen food, design en erfgoed gebaseerd op de zes verhaallijnen van het Geopark Schelde Delta i.o.. 2022 heeft vooral in het teken gestaan van inventarisatie en concept-vorming dat in de loop van 2023 moet leiden tot visualisaties en enkele regionale bijeenkomsten.

Erfgoed Zeeland is als kennisleverancier en netwerkpartner bij dit project betrokken.

- Oud & Nieuw met de Zeeuwse Creatieve Industrie

Eind 2022 is, mede naar aanleiding van de ontmoetingen met het culturele veld tijdens de Grote Vergadering in Heinkenszand georganiseerd door de Cultural Board, een project gestart met de creatieve industrie waarbij op zoek wordt gegaan naar het benutten en opnieuw verknopen van jonge professionals en hun netwerken met de Zeeuwse erfgoedlijnen, zoals de metrolijnen van de erfgoedkaart. Dit onderzoek zal in de loop van 2023 in woord en beeld worden afgerond.

3 Lijn: Monumenten en duurzaamheid

Het klimaat verandert. Zeeland moet aan de bak om de huidige kwetsbaarheid voor de gevolgen ervan te verminderen. Klimaatadaptatie en verduurzaming zijn de opdracht, maar hoe en waar? En hoe verhoudt erfgoed zich tot klimaatverandering?

3.1 Verduurzaming monumenten

Bijscholing Monumentenwacht

- Alle monumentenwachters hebben aan een online cursus duurzaamheid meegedaan die door de RCE speciaal is opgezet voor de Monumentenwachten met afsluitend een praktijkdag.
- Twee adviseurs hebben de 3-daagse cursus Vergunningverlening, toezicht en handhaving gevolgd.
- Alle wachters hebben de monumentenbeurs in Den Bosch bezocht.
- Twee wachters zijn gediplomeerd als erfgoedsspecialist via de opleiding van de NCE.
- Alle wachters hebben een informatiebijeenkomst over schilderwerk bijgewoond.

3.2 Verduurzaming monumenten

Website duurzame monumenten

- Twee stuks video's opgenomen die geplaatst zijn op onze website duurzame monumenten.
- Promotiecampagne uitgevoerd met flyeractie in steden en op straat aangebrachte reverse graffiti.

3.3 Verduurzaming monumenten

Up-to-date houden duurzaam monumentenpaspoort

- Met gebruikmaking van de strippenkaart hebben we de webdesigner bugs en problemen laten oplossen.
- Na toetsing door de overkoepelende stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumenten (ERM) en het Restauratiefonds is het duurzaamheidspaspoort verbeterd en in overeenstemming gebracht met de landelijke standaard.

3.4 Stagiaires

Inzet en begeleiding van studenten op specifieke onderwerpen

- Op 1 september is een stagiaire begonnen vanuit Hogeschool Windesheim in Zwolle. Zij voert o.a. onderzoek uit naar de huidige abonnementsstructuur van de Monumentenwacht.

3.5 Verduurzaming monumenten

Periodiek overleg projectgroep DuMo

- Er is drie keer overleg geweest tussen gemeenten, bouw- en installatiebedrijven, HZ en makelaars.

3.6 Automatisering/Archivering

Inventarisatie van huidige systemen en archivering

- Problemen met fotoarchivering gemonitord en er is een voorstel gedaan om de opslag op het netwerk te herstructureren.

3.7 Inspectiehulpmiddelen

Onderzoek nieuwe instrumenten

- Na onderzoek is er een nieuw soort zaklamp in gebruik genomen die handzamer is en betere lichtopbrengst heeft.
- Inspectie van verfwerk kan mogelijk met nieuwe tools/apparatuur beter worden uitgevoerd.

3.8 Inspectiesysteem

Onderzoek nieuwe software

- Er is een keuze gemaakt om een nieuw landelijk software systeem RE-Suite te implementeren om de rapportage te verwerken.
- Eind 2022 is gestart met de voorbereidingen om in 2023 het systeem operationeel te laten zijn.

3.9 Vergroten abonneebestand

Evaluëren en informeren

- Inventarisatie huidige (landelijke) structuur wordt in kaart gebracht door stagiair, met het doel 3 modellen te presenteren die voor Erfgoed Zeeland werkbaar zijn en effectiviteit opleveren.
- In 2022 zijn diverse bijeenkomsten gehouden in samenwerking met gemeenten om de eigenaren te informeren over de mogelijkheden.

3.10 Participatie derden

- Keuze nieuw model

Door een HBO-studente is onderzoek naar de huidige abonnee-structuur. De conclusie is dat het model dat wordt gehanteerd de meeste tevredenheid geeft bij abonnees.

- Info-bijeenkomsten voor gemeenten en eigenaren (incl. subsidiemogelijkheden)

Door capaciteitsgebrek is dit niet intensief opgepakt. In Zierikzee is er door de Monumentenwacht een voorlichting gegeven op een informatieavond voor eigenaren.

- Opstarten wervingscampagne abonnees

De wervingscampagne heeft zich in 2022 vooral toegespitst op het duurzaam monumentenpaspoort. Dat heeft succes geogst. Er is een blijvende behoefte aan advisering omtrent mogelijkheden voor verduurzaming.

3.11 Helpdesk

- Professionaliseren en beantwoording helpdesk

Intern is een overzicht samengesteld van veel voorkomende vragen, zodat de frontoffice zelf veel vragen kan beantwoorden. Verder zijn een aantal interne procedures opgesteld / aangescherpt om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

3.12 Publieksactiviteiten

- Cursus Wonen in een Monumentenpand gegeven via de Zeeuwse Volksuniversiteit.
- Bijeenkomst met regionale Open Monumentendag (OMD) comités gehouden.
- Infostands tijdens OMD met thema duurzaamheid op drie locaties.
- Drie lezingen voor OMD en op drie plaatsen gestaan op locatie.
- Gastles Scaldia MBO opleiding bouw gegeven.

Overige werkzaamheden waaronder inspecties en duurzaamheidspaspoorten

- 555 inspecties uitgevoerd.
- Diverse reparaties om stormschade te repareren.
- 24 duurzaamheidspaspoorten uitgebracht.
- 9 eenmalige inspecties waaronder 1 aankoopinspectie verricht.
- 1 Sim-plan uitgewerkt.
- 6.100 declarabele uren.
- Bouwkundige scan kerkensie Schouwen-Duiveland, Borsele, Veere en Vlissingen uitgevoerd.
- Assistentie en advisering Gemeente Hulst en Sluis over instandhoudingprocedure gebouwde monumenten.
- Bouwkundige beoordeling voor de Provincie om aanvragen voor restauratiesubsidie te kunnen verwerken (uitvoering aan gegeven).
- Tussentijdse inspecties uitgevoerd voor eigenaren om restauratiesubsidies te kunnen verantwoorden naar de subsidieverstrekker.
- Pilotproject met Woningbouwcoöperatie Beveland Wonen op welke wijze zij de verduurzaming van hun vastgoed moeten aanpakken.
- Voorbereiden en (deels) voorzitten van planoverleg van de RCE met gemeenten en eigenaren.

4 Lijn: Een leven lang erfgoed

Erfgoedorganisaties en hun vrijwilligers vormen de haarvaten van ons erfgoedbestel. Het huidige aanbod in de sector kenmerkt zich door een grote spreiding over veel kleine organisaties. Samenwerking, continuïteit in kennis en kunde is daarom belangrijk en vraagt om versterking.

4.1 Erfgoedacademie

Speelveld in kaart brengen

Dit project bevond zich in de eerste helft van 2022 in de voorbereidingsfase. De werkzaamheden startten in de tweede helft en bestonden uit het in kaart brengen van het aanbod aan cursussen, lezingen, informatie- en inspiratiedagen van Erfgoed Zeeland zelf. In overleg met de afdeling Communicatie werd gekeken hoe we dit aanbod onder de koepel 'Zeeuwse Erfgoedacademie' zo effectief mogelijk kunnen presenteren. Het zoeken van samenwerking met externe partijen is voorzien voor 2023.

In de tweede helft van 2022 loopt het project volgens plan. Het aanbod aan cursussen en activiteiten op het gebied van erfgoededucatie is in kaart gebracht en geclusterd. Het stramien van de website van Erfgoed Zeeland moet aangepast worden om een nieuwe landingspagina te maken. Vanwege drukte bij de webbouwer zal dit in de eerste maand van 2023 gereed zijn. Waar nodig zijn nieuwe projectleiders benoemd. Omdat er verschillende (nieuwe) projectleiders benoemd zijn is er nieuwe energie en waait er een frisse wind. En staat het onderwerp breed in de organisatie op de kaart. Er is gewerkt aan het opbouwen van een beeldbank: er zijn bij een aantal trainingen/bijeenkomsten foto's gemaakt door een professionele fotograaf.

4.2 Educatie

Doorontwikkelen van Reizen in de Tijd

Reizen in de Tijd (RidT), de eerste doorlopende leerlijn op het gebied van erfgoed in Zeeland, wordt ontwikkeld door Erfgoed Zeeland (EZ) en Cultuurkwadraat, in samenwerking met de vijf thema musea, alle Zeeuwse cultuureducatiebureaus KEW, KCE Oosterschelderegio, de overige deelnemende erfgoedinstellingen en pilotscholen uit heel Zeeland. Dit project verbindt erfgoedinstellingen en onderwijs. In co-creatie wordt educatief aanbod ontwikkeld dat past bij de vraag vanuit het onderwijs. Deskundigheidsbevordering en netwerkvorming zijn andere doelen binnen het project.

In het eerste halfjaar werd het volgende gerealiseerd:

- 24 januari: Feestelijke online presentatie eerste bezoeken door gedeputeerde Anita Pijpelink en bekendmaking acht nieuwe musea (70 deelnemers).
- Zes van de acht nieuwe musea zijn inmiddels gekoppeld aan (deels nieuwe) pilotscholen en gestart met de ontwikkeling van nieuwe bezoeken, in ieder museum is een ontwikkelteam samengesteld.
- Vier trainingdagen georganiseerd: Van Rondleiden naar begeleiden (15 deelnemers), waarbij de vijf thema musea kennis uitwisselden in telkens een ander thema museum.
- Eén van de pilotscholen volgde online de training Erfgoed, een klas vol spullen (15 deelnemers).
- Het projectteam (C2, EZ, KEW, KCE, CEZV) is tweemaal bij elkaar gekomen om onderling af te stemmen en het project verder te leiden. Daarbij heeft een deskundige van een cultuureducatiebureau uit Lochem ter inspiratie haar werkwijze met RidT voor de Zeeuwse cultuureducatiebureaus toegelicht.
- De twee projectleiders C2 en EZ overleggen regelmatig.

Er is regelmatig afstemming met de ontwikkelaars om de verschillende ontwikkelteams aan te sturen
Er werd eenmaal deelgenomen aan het landelijke overleg erfgoededucatie, met het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) en de andere erfgoedhuizen in Nederland.

In het tweede halfjaar werd het volgende gerealiseerd:

- Reizen in de Tijd (RidT) loopt volgens plan. In deze fase is er bij acht musea bezoeken ontwikkeld. De geplande trainingen zijn in oktober/november uitgevoerd (in totaal acht bijeenkomsten). Vanwege de grote belangstelling (29 deelnemers) werd er een extra training georganiseerd, verspreid over de regio's, zodat de deelnemers (afkomstig uit heel Zeeland) zo min mogelijk reistijd hadden. 24 deelnemers vulden de enquête in. 23 van hen beoordeelden de training als goed, de hoogst haalbare score. In de open vragen waren veel complimenten terug te lezen. Er zijn drie pilotlessen geweest, bij een van de lessen (Watersnoodmuseum) zijn filmopnames gemaakt. De projectgroep (Cultuurkwadraat (projectleiding onderwijs/penvoerder), Erfgoed Zeeland (projectleiding erfgoedveld), KEW, CEZVL, KCE Oosterschelderegio) kwam diverse keren bij elkaar.
- Er werd deelgenomen aan het landelijke overleg erfgoededucatie, met het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) en de andere erfgoedhuizen in Nederland.
- Er werd deelgenomen aan de klankbordgroep met betrekking tot de module die de RCE ontwikkelt over erfgoededucatie.

4.3 Ondersteunen vrijwilligersorganisaties

Erfgoed Zeeland ondersteunt diverse vrijwilligersorganisaties. De volgende zaken zijn in 2022 gerealiseerd:

Samenwerkende vrijwilligersorganisaties: oprichting ZEC

- Oprichting Zeeuwse Erfgoed Coöperatie (ZEC): 17 deelnemende partijen, plus Erfgoed Zeeland, plus Provincie Zeeland als agenda lid.
- Installeren eerste bestuur Zeeuwse Erfgoed Coöperatie: voorzitter, vicevoorzitter, penningmeester, Martijn van Poecke namens Erfgoed Zeeland.
- Er waren drie algemene vergaderingen.
- Ontmoeting ZEC met gedeputeerde Anita Pijpelink. Wederzijdse wens tot partnerschap.
- Gesprekken met Provincie over bijdragen door vrijwilligers aan Provinciale erfgoedvisie in proces en inhoud.
- Principebesluit door deelnemers over nieuwe financiële strategie 2023. Toezegging Provincie om hierin te ondersteunen.
- Ondersteuning door Erfgoed Zeeland: strategische advisering, inhoudelijk, secretariael, facilitair.

Samen met de ZEC werd een aanvraag ingediend voor Samen in Zee, werd een contactdag georganiseerd (zie Contact- en inspiratiedagen/activiteiten) en werden gesprekken gevoerd om de samenwerking verder vorm te geven. Er is een nieuwe secretaris vanuit Erfgoed Zeeland benoemd en er werden afspraken gemaakt over de beschikbare uren wat betreft ondersteuning op het gebied van communicatie en secretariaat vanuit Erfgoed Zeeland.

Secretariaat vrijwilligersorganisaties

De volgende vrijwilligersorganisaties worden ondersteund op facilitair, secretarieel, inhoudelijk en organisatorisch gebied: Platform Maritiem Erfgoed Zeeland, Stichting Oude Zeeuwse Kerken Zeeland, Boerderijstichting Zeeland, Bond Heemschut Zeeland, AWN Zeeland, KZGW, Werkgroep Industrieel Erfgoed Zeeland (WIEZ) en Zeeuwse Erfgoed Corporatie (ZEC).

Erfgoedvrijwilliger.nl

Een landelijk initiatief, waar erfgoedvrijwilligers(organisaties) in de erfgoedsector. Hier vind je vacatures en kun je kennis bijspijkeren. Het volgende is het afgelopen jaar gerealiseerd:

- Om bekendheid te geven aan dit landelijke platform in Zeeland heeft Erfgoed Zeeland de volgende middelen ingezet: social media, nieuwsbrieven, *Zeeuws Erfgoed*, persbericht, persoonlijke contacten.
- Het afgelopen jaar is het aantal Zeeuwse vacatures gegroeid naar 20-25 en er zijn twee Zeeuwse vrijwilligersverhalen geplaatst. De website heeft inmiddels een landelijk bereik van meer dan 100.000 bezoekers, de herkomst is gelijk verdeeld over de provincies.
- De website wordt gepromoot via social media en van content voorzien.
- Er is een flyer gemaakt die verspreid is tijdens de contactdag ZEC.
- Het onderzoek dat door PON & Telos wordt uitgevoerd is gestart. Er is een complete adressenlijst van erfgoedorganisaties die werken met vrijwilligers in Zeeland samengesteld. Deze kan tegelijkertijd dienen als basis voor het AFAS project. Er zijn ook twee maatwerkvragen aangereikt. Dit jaar wordt de vragenlijsten nog getest waarna het onderzoek medio december gestart kan worden door PON & Telos. De resultaten worden in het voorjaar 2023 verwacht.
- Om volgend jaar goed van start te gaan is er intern een participatiecoach benoemd, die in 2023 gaat starten met een training Expeditie Nieuwe Gezichten.

Contact- en inspiratiedagen

- De bijdrage aan de Nationale Archeologiedagen was een succes. De excursie naar het verdrongen dorp van Tolsende: ca. 40 deelnemers (jong en oud), de ArcheoMarkt bij Erfgoed Zeeland had ca. 150 bezoekers (jong en oud). Naast rondleidingen in het archeologisch depot door de depotbeheerder van Erfgoed Zeeland waren er bijdragen door UCR, AWN, Provincie Zeeland, KZGW, Walcherse Archeologische Dienst en door de twee jonge stagiaires ([verslag](#)).
- De contact- en inspiratie dag voor de erfgoedvrijwilligers, die gepland stond voor juni, is uitgesteld naar de tweede helft van 2022.
- De voorbereidingen voor het Koude Oorlog Weekend in de tweede helft van 2022 lopen goed. Dit is een initiatief van vrijwilligers. Erfgoed Zeeland levert communicatie-inzet en stelt de bunker ter beschikking en ondersteunt faciliterend bij de voorbereidingen.
- De Zeeuwse Archeologiedag (amateurarcheologiedag), traditioneel vroeg in het jaar, is in overleg met de Provincie en de AWN uitgesteld tot de tweede helft van het jaar.
- De Contact- en inspiratiedag voor de erfgoedvrijwilligers werd op 8 november georganiseerd, samen met de ZEC. Er waren 53 deelnemers. Alle benodigde gegevens zijn gerealiseerd/verzameld en intern bekend zodat de verantwoording t.b.v. het project FCP/OPEN afgehandeld kan worden.
- De Zeeuwse Archeologiedag op 12 november was succesvol. Er waren 68 deelnemers en een inhoudelijk interessante, divers programma. Zowel vrijwilligers als werknemers in het archeologisch veld waren positief over de dag en konden met elkaar netwerken. Zowel op lokaal, regionaal en landelijk niveau, met collega's en andere betrokkenen in het veld zoals de RCE, Erfgoed Gelderland, Provincie Zeeland, Universiteit Leiden en Universiteit Gent. Alle benodigde gegevens zijn gerealiseerd/verzameld en intern bekend zodat de verantwoording t.b.v. het project FCP/OPEN afgehandeld kan worden.
- Het Koude Oorlog Weekend op 22 en 23 november was een succes met 580 bezoekers, een gevarieerd programma, media-aandacht en positieve reacties.
- De Citytrail op 9 september was ook een succes, 1250 wandelaars/hardlopers bezochten het gebouw van Erfgoed Zeeland, waarbij meteen van de gelegenheid gebruik werd gemaakt om het KOW weekend te promoten.

Deskundigheidsbevordering

Erfgoed Zeeland verzorgt cursussen waarmee medewerkers van erfgoedinstellingen, vaak vrijwilligers, hun deskundigheid kunnen vergroten, wat ten goede komt aan het erfgoed. In het eerste halfjaar werd:

- De Vereniging Zeeuwse Musea (VZM) werd ondersteund bij de subsidieaanvraag bij de Provincie Zeeland (5.000 euro gehonoreerd). Op basis daarvan werd het cursusaanbod voor 2022 opgesteld, in afstemming met de Zeeuwse Erfgoed Coöperatie. Er werden tien fysieke cursussen gepland (op het gebied van beleid, publiek en collectie) en uitgezet in het erfgoedveld. De eerste cursus vindt plaats op 4 juli. Het erfgoedveld werd ook geïnformeerd over onlinetrainingsmogelijkheden.
- In samenwerking met MuseumTV werd geïnventariseerd of het erfgoedveld behoefte heeft aan de Workshop (2 dagen) 'Hoe maak ik museumvideo's voor social media'. Er is plaats voor tien deelnemers. 79 deelnemers volgden deze periode een cursus. De volgende cursussen werden gegeven:
 - Klantvriendelijkheid, maandag 4 juli 2022, 11 deelnemers
 - Rondleiden, dinsdag 5 juli 2022, 15 deelnemers
 - Tentoonstellingsteksten schrijven, maandag 17 oktober 2022, 11 deelnemers
 - Social Media, 8 november, tijdens contactdag, 6 deelnemers
 - Fotograferen van objecten, maandag 28 november 2022, 11 deelnemers
 - Collectiewaardering 8 en 29 november, 14 deelnemers
 - Museum TV, 30 november, 21 december, 11 deelnemers

De volgende online trainingen werden aangeboden (aantal deelnemers onbekend):

- De betekenis van lokale musea voor de gemeenschap
- Fotograferen van objecten
- Collectiehulpverlening (CHV), Bedrijfshulpverlening (BHV) en Collectieve Opmerksaamheid
- Museaal schoonmaken
- Vormgeven van je informatiebeleid
- Registratie en opschonen van gegevens in het collectieregistratiesysteem
- De kracht van Linked Data

Twee cursussen gingen niet door vanwege te weinig aanmeldingen: PR-teksten schrijven en Collectieregistratie.

Ondersteuning/advisering musea

- Er werd 26 keer (helpdesk)advies gevraagd op het gebied van erfgoededucatie, volkscultuur en musea. De meeste vragen komen uit het Zeeuwse erfgoedveld en zijn uiteenlopend. Er is onder andere ondersteund bij registratie/herijking Museumregister, er werden instellingen die van elkaar kunnen leren met elkaar in contact gebracht en er werd inhoudelijke informatie verstrekt, onder andere aan de media (Omroep Zeeland, BNN/VARA).
- De museumadviseur ondersteunt en adviseert het bestuur van de Vereniging Zeeuwse Musea (VZM). Er werd tweemaal vergaderd. In samenwerking met andere leden werd de Zeeuwse museumpas gerealiseerd. Hiermee kunnen museumvrijwilligers gratis collega-musea bezoeken, ter bevordering van het onderlinge contact en uitwisselen van kennis/ervaring.
- Er is driemaal vergaderd met het LCM (Landelijk Contact Museumconsulenten).
- De museumadviseur trad toe tot het landelijk bestuur van het Nederlands Museumregister.

Atlantis

Het eerste halfjaar is samen met de ZB gewerkt aan het oprichten van het Zeeuws Erfgoedplatform Atlantis, een collectiemanagementsysteem. Erfgoedinstellingen komen binnenkort voor problemen te staan omdat Adlib, het systeem dat bijna alle instellingen nu gebruiken, veel duurder wordt. Atlantis is een zeer betaalbaar alternatief, met een aantal technische voordelen.

Het volgende werd gerealiseerd:

- 18 erfgoedinstellingen participeren. Inmiddels zijn 17 van hen aan het werk met Atlantis.
- Er werden door Erfgoed Zeeland en de ZB twee onlinetrainingen gevolgd bij de leverancier. Op basis daarvan gaven we 9 onlinetrainingen aan de deelnemers.

- Projectleider van dit project is de ZB. Afstemming gebeurt via een tweewekelijks overleg. Technische vragen worden door de ZB afgehandeld waarbij Erfgoed Zeeland de vertaalslag verzorgd naar de musea. Inhoudelijke vragen zijn voor Erfgoed Zeeland.
- Projectgroep vergaderd om de twee weken.
- Er werd gewerkt aan een uniforme handleiding. Oplevering tweede helft 2022.
- Er verschenen 6 nieuwsbrieven (januari, februari, april, juni, augustus, december).
- Er is acquisitie gepleegd om nieuwe erfgoedinstellingen te enthousiasmeren.
- Medewerkers van Erfgoed Zeeland gaven 10 basiscursussen aan de deelnemers.

Het migratieproces gaat bij bijna alle musea goed, met uitzondering van een situatie waarbij de database complexer is. Dat vergt veel aandacht en tijd. Met dit project zijn Erfgoed Zeeland en de ZB voorlopers in Nederland.

In het tweede deel van het jaar is samen met de ZB gewerkt aan het inrichten van Zeeuws Erfgoedplatform.

- Er zijn 3 nieuwe deelnemers geworven.
- 19 september werd een deelnemersbijeenkomst georganiseerd, deze werd bezocht door 32 personen (excl. projectgroep en overige gasten)
- Er is een handleiding verschenen.
- MuZEEum krijgt een eigen module, zij gaan een contract met Deventit aan.
- Medewerkers van Erfgoed Zeeland gaven 3 basiscursussen aan de deelnemers.

4.4 Participatie

Het partnerschap met het FARO-programma werd verder uitgewerkt, zie lijn 6.

Er zijn een aantal participatieprojecten geweest op het gebied van archeologie, zie lijn 6.

4.5 Publiekactiviteiten

Publieksarcheologie

Vanwege de aanwezigheid van het Zeeuws Archeologisch Depot bij Erfgoed Zeeland, hebben we het volgende aanbod, gericht op het primair onderwijs (groep 5/6/7/8):

- Archeoloog in de klas (ook digitaal beschikbaar)
- Het veld in!
- Depotles/rondleiding
- Leskist Schatten & Scherven

Dankzij een goede samenwerking met alle Zeeuwse cultuureducatiebureaus Cultuureducatie Zeeuws-Vlaanderen, KCE Oosterschelderegio en KEW (Walcheren) waren de resultaten in de eerste helft van 2022 als volgt:

	Scholen	Lessen	Leerlingen
Archeoloog in de klas digitaal	1	2	35
Archeoloog in de klas	15	28	532
Veld in	9	14	213
Rondleiding depot	2	7	149
Leskist	3	nvt	86
Totaal	30	51	1015

Alle lessen werden gegeven in het primair onderwijs, verspreid over Zeeland, met uitzondering van:

- Workshops Archeoloog in de klas voor het Calvijn College (voortgezet onderwijs, 44 leerlingen).
- Gastles Het veld in voor UCR Earth Science (universiteit, 12 deelnemers).

In de tweede helft van 2022 werden volgens planning werden de volgende lessen gegeven aan de bovenbouw van het basisonderwijs:

- Archeoloog in de klas (ook digitaal beschikbaar)
- Het veld in!

Ook de leskist Schatten & Scherven werd geboekt. De resultaten waren als volgt:

	Archeoloog in de klas	Het veld in!	Leskist	Totaal
Walcheren	66	20	30	116
Oosterschelderegio	75	87		162
Zeeuws-Vlaanderen	666			666
Totaal	807	107	30	944

In november werden er foto's en filmopnames gemaakt bij een gastles in de klas. Dat heeft geresulteerd in een wervende korte film en foto's die kunnen dienen voor promotiedoeleinden. Alle lessen werden goed gewaardeerd.

Reacties uit het onderwijs

Van KEW kregen we de volgende feedback op het schooljaar 2021-2022:

"Alle scholen waren heel erg enthousiast. Sommige waren al bekend met de activiteit. Voor de 'nieuwe' scholen was de activiteit boven verwachting goed. Hele leuke opdrachten en sommige kinderen zeiden zelfs dat ze later ook wel archeoloog willen worden. Pluspunt dat de kist nog even gebruikt mag worden, dit was omdat sommige kinderen die dag niet aanwezig konden zijn. Sommige kinderen vonden het best spannend om de munten en bittens vast te houden. Als tip heeft één school aangegeven dat het handiger zou zijn als er misschien meer vergrootglazen meegenomen kunnen worden.

De online versie was ook positief, het was fijn dat de kinderen ook apart met de archeoloog konden spreken. Er zijn een paar enquêtes ontvangen: De activiteit is beoordeeld met 2 keer een 8, 2 keer een 9 en zelfs een 10!! Knap gedaan!"

Met alle cultuureducatiebureaus werden nieuwe afspraken gemaakt voor schooljaar 2022-2023. In Zeeuws-Vlaanderen wordt 'Archeoloog in de klas' in die periode aangeboden in het menu: we gaan lesgeven op alle Zeeuws-Vlaamse scholen.

ArcheoHotspot

Met de provinciaal archeoloog zijn verkennende gesprekken gevoerd over de ArcheoHotspot, waarbij de wens werd geuit dat Erfgoed Zeeland een ArcheoHotspot Zeeland organiseert.

Er is een studiedag over ArcheoHotspots gevolgd en er zijn contacten gelegd met de landelijk coördinator van de hotspots. In december vond een eerste brainstorm plaats met betrokken partners.

Publicaties

In de vier edities van *Zeeuws Erfgoed* zijn onze lezers - donateurs, abonnees Monumentenwacht, stakeholders en ruitrelaties - betrokken bij en geïnformeerd over het erfgoed van Zeeland. Onder andere door middel van de vaste rubrieken Trots op mijn monument, Erfgoedvrijwilliger, grensverhalen en bijdragen van gastauteurs. Onze lezers werden ook geïnformeerd over o.a. de museumcijfers over 2021, onlangs verschenen boeken en uitgaven, de verduurzaming van de Oostkerk in Middelburg en nieuwe ontwikkelingen in de Zeeuwse musea. Daarnaast is *Zeeuws Erfgoed* ingezet als pr-middel voor de Nationale Archeologiedagen en het Koude Oorlog Weekend in oktober.

4.6 Depot immaterieel erfgoed

Hierin zijn nog geen stappen gezet, mede als gevolg van het vertrek van de adviseur streektaalen. Na haar opvolging en de verdere implementatie van Atlantis kan een begin worden gemaakt met een inventarisatie van het reeds aanwezige materiaal en kunnen de concrete mogelijkheden worden onderzocht die Atlantis voor het digitale depot kan bieden. Ook kan dan worden nagedacht over de wijze waarop het materiaal voor het publiek ontsloten zou kunnen/moeten worden. Intussen wordt al wel vinger aan de pols gehouden bij te

ontwikkelen participatieprojecten in de lijnen 5 en 6, waar mogelijk input voor het depot uit voortkomt.

In de tweede helft van 2022 is er een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Zeeuwse Dialect Vereniging en het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT, Leiden) waardoor data die door de Zeeuwse Dialect Vereniging zijn gedigitaliseerd (in het *Woordenboek der Zeeuwse Dialecten* en het *Supplement*), benut kunnen worden door Erfgoed Zeeland. Voor intern gebruik, maar ook voor applicaties gericht op een algemeen publiek. Zoals bijvoorbeeld de digitale infrastructuur voor dialecten en streektalen in Nederland en Vlaanderen. Deze wordt gehost door het INT en de Database voor de (Zuidelijk-) Nederlandse Dialecten.

Het onderzoek naar de wijze waarop Erfgoed Zeeland op de juiste wijze invulling kan geven aan het onderwerp 'immaterieel erfgoed' loopt. Conceptrapport gereed december 2022, definitief rapport volgt in januari 2023. Met ingang van 1 januari 2023 start een nieuwe adviseur erfgoed die verder invulling gaat geven aan het onderwerp, op basis van de uitkomsten van het onderzoek.

5 Lijn: Herbestemd en toekomstbestendig erfgoed

Zeeland had en heeft te kampen met demografische uitdagingen. Er zijn zorgen over krimp en vergrijzing van de bevolking. Jongeren zijn daarom een belangrijke doelgroep in veel beleidsvelden, en dat geldt ook voor erfgoed.

Lijn 5 is een programmalijn die is ontstaan vanuit maatschappelijke kwesties, politiek-bestuurlijke vraagstukken. In 2022 is gestart met deze programmalijn die in zijn vorm, naar bleek, nader ontwikkeld diende te worden. Door onvoorziene omstandigheden is er wegens capaciteitsgebrek op onderdelen nog onvoldoende actie genomen. De opdrachtgever is hierover geïnformeerd. Gedurende het jaar kwam intern eveneens het besef dat een herindeling van de IKS-afspraken onder de diverse lijnen noodzakelijk was om met name de activiteiten op onderwijs en educatie te stroomlijnen.

In de eerste helft van 2022 is gewerkt aan het versterken van de relatie met de Provincie om een structureel overleg in te kleden. Ook is begonnen met uitvoering geven aan PopMonument.

5.1 Kenniscentrum

Afstemmen met herbestemmingsloods

In het eerste kwartaal is er georiënteerd op de inhoud en doelstellingen en zijn de eerste contacten gelegd. Dit resulteerde in een kennismakingsgesprek op 12 juli met de herbestemmingsloods van de Provincie. Daarin is een begin gemaakt met het bespreken van de taak/rolverdeling en mogelijkheden tot samenwerking en ondersteuning. Voor het tweede deel van het jaar stond een vervolgoverleg gepland om lijn 5 verder vorm te geven. Beide gesprekken leggen de basis voor de uiteindelijke invulling van deze lijn.

In de tweede helft van 2022 is in toenemende mate overleg gevoerd met de Provincie. Er is gekeken op welke vlakken Provincie en Erfgoed Zeeland elkaar kunnen vinden. Daarnaast is het overleg ingezet voor de doorontwikkeling van lijn 5 in 2023, waardoor in het vierde kwartaal een meer inhoudelijk en vraag- en aanbodgericht prestatieaanbod voor lijn 5 kon worden ingediend.

Uitdragen kennisopbouw kerkenvisies

Met de opgedane kennis van de eerste twee kerkenvisies is vanuit lijn 5 een bijdrage geleverd door het ontwikkelen van een eerste versie stappenplan herbestemming voor eigenaren en gemeente(n). Dit

stappenplan is reeds opgenomen in de kerkenvisie Goes en wordt gebruikt in de advisering. Uitdragen van de kennis van de eerste kerkenvisies is nog niet wenselijk gebleken. De gemeenten waarvan de kerkenvisie is afgerond, hebben aangegeven nog geen persberichten of verspreiding te willen omdat de kerkenvisies binnen de gemeente nog moeten worden geëvalueerd dan wel door de Raad worden vastgelegd. Zodra dit heeft plaatsgevonden is het opstellen van een communicatieplan bespreekbaar.

Ontwikkelmodel kerkenvisies voor andere type gebouwen

Voor de gemeente Schouwen-Duiveland is een conceptversie van de kerkenvisie opgeleverd. Deze conceptversie is bekeken en beoordeeld om te zien wat de opbouw en inhoud is, om te beginnen aan een voorzichtige oriëntatie op ontwikkelmodellen voor bijvoorbeeld andere soorten monumenten zoals molens, industrieel erfgoed, militair erfgoed, overheidsgebouwen, etc.

5.2 Onderwijs

Onderzoek naar kruisbestuiving onderwijs

Er is in kaart gebracht welke onderwijsinstellingen een interessante partner kunnen zijn en bij welke opleidingen Erfgoed Zeeland (EZ) een college of gastles herbestemming kan geven. Uit de inventarisatie is gebleken dat EZ al veel onderneemt op het gebied van onderwijs/educatie. Er dreigt een overaanbod te ontstaan. Intern overleg hierover heeft geleid tot het beter bundelen van educatie/onderwijs om inzichtelijk te maken wat er op dit moment wordt verricht. Tijdens een programmaleidersoverleg is besloten de gebundelde educatieactiviteiten in het prestatieaanbod van 2023 onder te brengen in lijn 4.

Geven gastlessen

Er is een start gemaakt om een cursusdag (Zeeuwse) Herbestemming te organiseren in samenwerking met de ErfgoedAcademie. Dit is in navolging op de succesvolle drieluikcursus VTH. Vanwege lijn-overstijgende belangen is samenwerking gezocht met lijn. Het organiseren van een cursusdag Herbestemming moet ten goede komen aan de interne en externe kennisontwikkeling.

Organiseren fieldlabs t.b.v. verhogen jongerenparticipatie

Aan de stagiaire communicatie is opdracht gegeven een onderzoek te starten naar fieldlabs. Wat is een fieldlab? Hoe wordt deze ingezet? Wat zijn de doelgroepen? Is een fieldlab een interessant en inzetbaar middel voor Erfgoed Zeeland? Bij het afronden van de stage is een concept aangeleverd. Uit dit concept kunnen reeds eerste conclusies worden getrokken.

Uitvoering geven aan PopMonument

PopMonument Veere/Middelburg is op 15 en 16 juli georganiseerd door Stichting PopMonument, in samenwerking met poppodium De Spot en Erfgoed Zeeland. Tijdens deze culturele ontdekkingsreis door monumentale steden is een originele en succesvolle koppeling gesmeed tussen jong publiek en erfgoed, tussen monument en muziek en tussen inwoners en bezoekers. Zowel het verhaal van de monumentale locatie als het verhaal van de muziek staan hierbij centraal. In Middelburg bestaat de route uit 12 monumentale locaties en in Veere zijn dat er 5. Erfgoed Zeeland heeft geholpen bij het vinden van de juiste locaties. Daarnaast hebben we het verhaal van de locatie in beeld gebracht.

Dat hebben we gedaan door performers te inspireren zodat zij het verhaal van de locatie verwerken in hun optreden, door sprekers te organiseren die op bepaalde locaties een kort verhaal vertellen en we hebben per locatie een kort verhaal geschreven dat gebruikt is in de promotie van het evenement.

Een nieuwe aanvraag Samen in Zee is ingediend en toegekend voor een vervolgeditie in 2023. Deze editie zal in samenwerking met Stichting PopMonument en 't Beest plaatsvinden in Goes. In het laatste kwartaal is gestart met de voorbereidingen.

5.3 Stagiaires

Uitzetten opdrachten en begeleiden stagiaires

Kansen en mogelijkheden zijn in kaart gebracht voor een stagiaire. Daarbij is gekeken naar zowel een meeloop- of meewerkstage en een onderzoeksstage. Vanwege de doorontwikkeling van lijn 5 naar 2023 en de mogelijk veranderende vraag is het uitzetten van een specifieke stagevacature on hold gezet.

6 Lijn: Erfgoed in een inclusieve samenleving

De bevolking van Zeeland verandert voortdurend. Dat is altijd zo geweest en gebeurt ook vandaag. We proberen met elkaar een inclusieve samenleving te zijn: een samenleving die open staat voor iedereen, waar iedereen zich thuis voelt. Ook erfgoed is daarbij waardevol.

6.1 Ontbrekende stemmen

Dit onderwerp is voor Erfgoed Zeeland volledig nieuw. Het was bekend dat er een initiatief was voor een Kenniscentrum Slavernijverleden, maar status, inhoud en planning daarvan waren onduidelijk.

In 2022 werd het volgende bereikt:

- De initiatiefgroep Kenniscentrum Slavernijverleden Kerngroep heeft Erfgoed Zeeland gevraagd om partner te worden en een bijdrage te leveren. Er zijn verkennde gesprekken met Zeeuws Archief en Ninsee Zeeland: waar ligt de vraag aan Erfgoed Zeeland.
- Interne brainstorm, met ambtelijke aanwezigheid Provincie: bepalen wat onze bijdrage zou kunnen zijn.
- Gesprekken met Zeeuwse Surinamers op Keti Koti-maaltijd in Vlissingen 5 mei. Interesse om door te praten over de doorwerking van het slavernij verleden in sociale interacties.

Toelichting

De initiatiefgroep Zeeuws Kenniscentrum Slavernijverleden bestaat uit o.a. de Walcherse gemeenten, de Provincie Zeeland, Zeeuws Archief, Ninsee Zeeland en Keti Koti Zeeland. Het ministerie van OCW vraagt om vooral ambitieus te zijn en het Nederlandse kenniscentrum te gaan zijn. De centrale doelen zijn:

- Vergroten en beschikbaar stellen van kennis over slavernij op de westroute.
- De doorwerking in het heden.

6.2 Bijdrage aan herstel en deelname aan de samenleving

Met het akkoord op het strategisch meerjarenperspectief was duidelijk dat Erfgoed Zeeland onder de IKS aan de slag kon met het van de grond tillen van inclusieve archeologie. Er was al één stageplaats in het kader van inclusief depotbeheer.

Verkenning met sleutelfiguren over kansen en strategie

- Gesprekken binnen archeologie met Stichting RAAP, Roel Brandt Stichting, Stichting ArcheoHotspot, UCR, UvA, RUL, RCE (team Faro en archeologisch adviseurs), erfgoedhuizen (Utrecht, Noord-Holland, Limburg), AWN Zeeland, archeologisch adviseurs Zeeland.
- Gesprekken met Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: de Rijksdienst ziet Erfgoed Zeeland als partner in het mee vormgeven van een vernieuwd stelsel archeologie.
- Landelijk congres 20 januari door de RCE over archeologie en Faro.
- Buiten archeologie: zorgaanbieders (GORS, Zorgstroom, Juvent), gemeentelijk zorgloket (Vlissingen), vrijwilligers organisaties, Zeeuwse gemeenten (netwerk erfgoedambtenaren en bestuurlijk OZO), LKCA, Welzijn Middelburg (cultuur op recept), Fonds voor Cultuurparticipatie, RBL Walcheren, VSO de Argo Terneuzen, Huis van Allijn Gent, Zeeuws Museum.

Formeren van een multidisciplinaire kerngroep

- In een sessie op 20 mei, georganiseerd door Erfgoed Zeeland (EZ) is de consensus uitgesproken voor het starten van een community of practice voor slow archeology (Faro archeologie) van sleutelpartners uit de Nederlandse archeologie, gefaciliteerd door EZ, met een kernteam van EZ, AWN en UCR.

Beschrijving van een pilot project veldwerk

- Keuze voor het twaalfde-eeuwse dorp Wissekerke als concrete locatie voor meerjarig archeologisch onderzoek conform Faro. Gezamenlijke keuze met AWN, UCR, gemeente Goes.
- Een tweede project in ontwikkeling voor publieksarcheologie op de stranden Oranjezon en Banjaard.

Pilots participatie in het archeologisch depot

- 2 inclusieve stageplaatsen onder begeleiding van de depotbeheerder en adviseur archeologie.

Organiseren van ambtelijk en bestuurlijk draagvlak

- Zienswijze namens OPEN, aangestuurd door Erfgoed Zeeland, op het advies van de Raad voor Cultuur voor de herziening van de Monumentenwet onderdeel archeologie. In die zienswijze een gezamenlijk pleidooi voor een aparte Faro-archeologie en een structurele rol voor de Provinciale Steunpunten.
- Aanbod om stages/onderzoeksopdrachten door studenten van de Universiteit van Amsterdam: mee vormgeven en onderzoeken van de effecten van inclusieve archeologie.
- Aanbod om met nieuwe technieken bij te dragen aan veldwerk projecten (RAAP, ADC).
- Consensus op ambtelijk niveau met de Provincie: Erfgoed Zeeland geeft vorm aan een ArcheoHotspot in Zeeland, als een schil rond de wettelijke depot-taken. Consensus met de landelijke Stichting ArcheoHotspot dat Zeeland de regio is waar een inclusieve ArcheoHotspot ontwikkeld kan worden als gewenste doorontwikkeling van het concept.
- Vraag door Zorgstroom om een depot rondleiding/werkplaats te organiseren, op maat voor de cliënten en hun mantelzorgers, waar ook vrijwilligers en medewerkers bij zijn.
- Interesse van Gors om inclusieve archeologie uit te werken ten gunste van zorgvragers.
- Consulents Fonds voor Cultuurparticipatie: initiatieven van Erfgoed Zeeland passen goed binnen de nieuwe regeling Erfgoed Maken,

Versterking van het depotbeheer door het bij de Provincie aanstellen van een assistent-depotbeheerder. Zij is in de loop van 2022 in functie en heeft haar werkplek bij Erfgoed Zeeland. Daardoor wordt het ook praktisch mogelijk om inclusief depotbeheer goed uit te voeren en publieksarcheologie tot uitvoering te brengen.

6.3 Open Erfgoedhuis Zeeland

Voor de onderdelen 6.1 en 6.2 worden concrete activiteiten opgezet die invulling geven aan inclusiviteit. Het Open Erfgoedhuis is functioneler: het is de structurele borging van inclusiever werken. De focus ligt meer op context, regelgeving en beeldvorming. Het volgende is bereikt:

Leggen van contacten en verbindingen

- Contacten zijn gelegd in 6.1 en 6.2.
- Een voorstel om het Koude Oorlog Weekend in de tweede helft van 2022 inclusiever te maken door het ook in te richten voor ouderen met een zorgvraag, is niet doorgedaan door de vrees bij de zorgaanbieder dat het thema van dreigende oorlog te moeilijk zou zijn voor de ouderen.
- Aangehaakt op het Faro-programma van de Rijksdienst via 6.2.
- Zienswijze van OPEN op advies RVC.

Dienstverlening en projectsubsidies

Met de maatschappelijke ambitie om de bescherming, beleving en benutting van erfgoed breder te maken, zijn er meer partijen in beeld die of iets 'moeten' met erfgoed (wettelijke taken) of iets willen met erfgoed (erfgoedambitie). Het is fijn als die twee invalshoeken samen gaan. Erfgoed Zeeland biedt met haar kennis en kunde handvatten om partijen bij de uitwerking van een of beide beweegredenen bij te staan.

Het zijn met name gemeenten die vanuit een wettelijke context het contact met Erfgoed Zeeland starten. Wij kunnen gemeenten op weg helpen en bijstaan om zelf expertise en menskracht te ontwikkelen of om in samenwerking met andere gemeenten gezamenlijke expertise te ontwikkelen. Erfgoed Zeeland stimuleert die samenwerking en het benutten van elkaars krachten. Erfgoed Zeeland positioneert zich hierbij in een ondersteunende en kennis overdragende rol.

De dienstverlenende inzet in 2022 wordt onderscheiden in de volgende aandachtsgebieden:

- Archeologie
- Cultuurhistorie
- Monumenten
- Overig

Archeologie

OAS

De inzet van archeologische dienstverlening betreft de inzet van archeologen voor gemeentelijke opdrachten of deelname aan bijzondere projecten.

Met de OAS-gemeenten is een afspraak gemaakt om archeologen van Erfgoed Zeeland in te zetten voor gespecialiseerd advieswerk dat binnen die gemeenten op dit gebied gevraagd wordt. Het betreft invulling van wettelijke taken die de gemeenten hebben. Deze opdracht wordt in collegiale samenwerking uitgevoerd door 2 archeologen.

Gemeente Nijmegen

De gemeente Nijmegen heeft begin 2022 Erfgoed Zeeland verzocht om tijdelijke ondersteuning te bieden aan de gemeentelijke archeologische advisering. Binnen de context van de mogelijkheden hebben we hieraan in onderling overleg invulling gegeven gedurende de periode 27-1 tot en met 27-7.

Cultuurhistorie

Kerkenvisies

Belangrijk project met een langere looptijd is de ontwikkeling van de gemeentelijke Kerkenvisies. Een kerkenvisie is een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen. Het opstellen van zo'n kerkenvisie gebeurt in dialoog tussen de gemeente, kerkeigenaren, inwoners en erfgoedorganisaties. Het gaat dan over alle kerkgebouwen in die gemeente: monumentaal en niet-monumentaal, nieuw en oud, ongeacht de nominatie. Dus het gaat over christelijke kerken, synagogen, moskeeën en tempels.

Welke gebouwen blijven als kerk fungeren, welke kerkgebouwen worden geschikt gemaakt voor nevengebruik en welke gebouwen worden gesloten voor de eredienst en krijgen een andere functie? Maar het kan ook gaan over de wijze waarop men met elkaar het gesprek aangaat als er kerken gesloten of verkocht worden. Het is aan de partijen zelf om te bepalen of in de kerkenvisie ook ander religieus erfgoed (kloosters, kapellen, begraafplaatsen) wordt meegenomen.

Erfgoed Zeeland heeft met dank aan de inzet van een externe adviseur inmiddels alle dertien Zeeuwse

gemeenten (en dat is uniek in Nederland) afspraken om de gemeente bij het opstellen van die visie te begeleiden. Gemeenten hebben hiervoor middelen beschikbaar gekregen, echter ze missen de inhoudelijke expertise en vragen Erfgoed Zeeland om hulp. We voeren dit grote project uit samen met een gespecialiseerde partner COUP Urban Producers. Door Covid-19 is er achterstand opgelopen in de voortgang / oplevering. Er zijn vernieuwde afspraken gemaakt en de herziene planning voorziet in oplevering van de kerkenvisies aan alle gemeenten (gefaseerd) per einde 2023.

Gemeentelijke monumentenlijst

In 2022 is invulling gegeven aan de vragen van de gemeente Tholen respectievelijk de gemeente Veere om een gemeentelijke monumentenlijst op te stellen cq. te herijken. De opdracht voor de gemeente Tholen is gerealiseerd in 2022, de opdracht voor de gemeente Veer loopt door in 2023.

Monumenten

Buiten de abonnementen en de daarbij horende inspecties om voert de Monumentenwacht incidenteel aankoopinspecties uit en er worden sinds enkele jaren activiteiten uitgevoerd voor het duurzaam monumentenpaspoort. Tenslotte is wederom, op verzoek van de Provincie Zeeland, meegewerkt aan de monitor monumentenonline, dat zijn beoordelingen van niet-woonhuismonumenten aan de hand van foto's. Eind 2022 zijn de resultaten opgeleverd.

Verder werden er in 2022 in opdracht van Woongood Middelburg een aantal (monumentale) objecten bouwkundig geïnspecteerd.

Overig

Hiking Trail Liberation Route Europe

Erfgoed Zeeland heeft via bestuurlijke participatie van medewerker Marc Kocken in de Liberation Route Europe, een aandeel in het bijzondere project van de Hiking Trails Liberation Route Europe voor Zeeland met als thema de Slag om de Schelde. Via onderzoek, overleg, advies en realisatie van een definitief route tracé en plaatsing van 'Vectors of Memory' is in 2022 de [themaroute](#) als concrete uitwerking voor Zeeland gerealiseerd.

Verhaallijnen de Bevelanden (gemeente Borsele)

Erfgoed Zeeland heeft in opdracht van de samenwerkende gemeenten op de Bevelanden in 2022 gewerkt aan een regionale verdieping op de Zeeuwse erfgoedlijnen en vindt plaats in het kader van de Actielijn Beleving op de Bevelanden, onderdeel van de Strategische Uitvoeringsagenda 2022-2030. Met deze uitwerking wordt de stap gezet naar het niveau van een regio waarin vijf gemeenten samenwerken om de beleving van erfgoed en landschap op een hoger plan te tillen; de gemeente zijn Gemeente Borsele, Gemeente Goes, Gemeente Kapelle, Gemeente Noord-Beveland en Gemeente Reimerswaal. Eind 2022 zijn de zes verhaallijnen in concept gepresenteerd en worden na goedkeuring begin 2023 opgeleverd.

Regeling Impulsregeling ZZZP'ers en erfgoedvrijwilligers (Fonds voor Cultuurparticipatie)

De aanvraag voor dit project is (in samenwerking met andere Provincies) in 2021 ingediend en medio 2021 door het Fonds voor Cultuurparticipatie goedgekeurd met een subsidie van (maximaal) 200.000,- De uitvoering is in 2022 gestart en loopt door tot medio 2023. Erfgoed Zeeland is penvoerder.

Jaarrekening 2022

Balans per 31 december 2022 na resultaatbestemming**ACTIVA**

OMSCHRIJVING	31 december 2022	31 december 2021
1. VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	4.554	9.108
Materiële vaste activa	<u>141.062</u>	<u>167.111</u>
	145.616	176.219
2. VOORRADEN		
Voorraad verkoopartikelen	<u>11.425</u>	<u>10.354</u>
	11.425	10.354
3. VORDERINGEN OP KORTE TERMIJN		
Debiteuren	189.348	418.834
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>49.643</u>	<u>39.871</u>
	238.991	458.704
4. LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	40	86
Bank	<u>935.873</u>	<u>876.028</u>
	935.913	876.114
	<u>1.331.945</u>	<u>1.521.391</u>

PASSIVA

OMSCHRIJVING	31 december 2022	31 december 2021
5. EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	285.261	268.120
Bestemmingsfonds IKS	89.435	-
	374.696	268.120
6. VOORZIENINGEN		
	161.873	137.096
	161.873	137.096
7. SCHULDEN OP KORTE TERMIJN		
Crediteuren	74.833	266.643
Lopende projecten	274.389	263.047
Belastingen en premies sociale verzekering	228.520	286.811
Overige schulden en overlopende passiva	217.634	301.591
	795.376	1.118.092
	1.331.945	1.521.391

Staat van baten en lasten over 2022

	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
BATEN			
Subsidies en bijdragen	2.343.104	2.343.104	2.338.421
Baten lopende projecten	274.389	-	105.926
Overige baten	776.521	688.684	605.478
Som der baten	3.394.014	3.031.788	3.049.825
LASTEN			
Personeelskosten	2.170.508	2.075.942	2.202.466
Huisvestingskosten	491.228	506.438	496.320
Algemene- en bureaunkosten	185.310	177.875	161.107
Bestuurs- en organisatiekosten	30.438	25.695	29.226
Autokosten	21.571	18.150	20.973
Afschrijvingskosten	34.921	55.504	37.689
Activiteitenkosten	64.554	121.500	43.701
Specifieke kosten	9.849	11.000	9.041
Lasten lopende projecten	274.389	-	102.440
Overige kosten	2.837	1.000	1.972
Som der lasten	3.285.605	2.993.104	3.104.935
Exploitatieresultaat	108.409	38.684	-55.110
Financiële baten en lasten	-1.832		-1.411
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	106.578	38.684	-56.524
Resultaatbestemming			
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Toevoeging algemene reserve	17.143		
Toevoeging bestemmingsfonds IKS	89.435		
Onttrekking algemene reserve			
Totaal	<u>106.578</u>		<u>-56.524</u>

Kasstroomoverzicht

Resultaat 2021 / 2022		-56.524		106.578
Aanpassing voor				
Afschrijving op materiële vaste activa	37.689		34.921	
Mutaties voorzieningen	<u>-18.228</u>		<u>24.777</u>	
		19.461		59.698
Veranderingen in werkkapitaal				
Vorraden	87		-1.070	
Vorderingen	-198.233		219.713	
Onderhanden projecten	195.625		11.342	
Kortlopende schulden	<u>215.104</u>		<u>-332.143</u>	
		<u>212.583</u>		<u>-102.158</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		175.520		64.118
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa		-24.963		-4.318
Netto kasstroom		<u>150.557</u>		<u>59.799</u>
Mutatie geldmiddelen				
Geldmiddelen per 1 januari		725.557		876.114
Mutatie geldmiddelen		<u>150.557</u>		<u>59.799</u>
Geldmiddelen per 31 december		<u>876.114</u>		<u>935.913</u>

Algemene toelichting

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winstoogmerk.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het betreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen, die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Alle bedragen zijn vermeld in euro's.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

(Im)materiële vaste activa

De (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Voorraden

De voorraad materialen wordt gewaardeerd tegen 90% van de verkrijgingsprijs (in verband met breukcorrectie). De voorraad boeken wordt gewaardeerd tegen 100% van de verkrijgingsprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen vermogen

Het Eigen vermogen bestaat uit de Algemene Reserve en een Bestemmingsfonds IKS. Het bestemmingsfonds mag met ingang van boekjaar 2022 cf. de ASB 2023 worden benut om niet besteedde middelen te bestemmen voor IKS-gerelateerde activiteiten in komende boekjaren.

Kortlopende schulden

Schulden en overlopende passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.

Voorzieningen

De voorziening jubileumuitkeringen wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige vergoedingen in het kader van jubileum, waarbij rekening wordt gehouden met het verwachte toekomstige verloop van werknemers en verwachte loonstijgingen.

De voorziening Persoonlijk Ontwikkelbudget is opgenomen voor toekomstige opleidingskosten van medewerkers die conform de cao Provincies per ultimo het verslagjaar recht hebben op een Persoonlijk Ontwikkelbudget. De voorziening wordt verminderd met in het verslagjaar gemaakte kosten.

Erfgoed Zeeland is eigen risicodragers voor de WW. In oktober heeft de raad van toezicht besloten het

contract van de directeur niet te verlengen. Er is daardoor een verplichting voor het betalen van de WW-vergoeding ontstaan.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht.

Subsidies

Subsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen, waarin de opbrengsten zijn gedeerd of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten worden aan het verslagjaar toegerekend op basis van werkelijke ontvangsten en uitgaven, rekening houdend met transitoria.

Pensioenen

De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Als de reeds betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als overlopend actief voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Indien er, naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde. Ultimo 2022 (en 2021) waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. De dekkingsgraad bij het pensioenfonds (ABP) bedroeg ultimo 2022 110,9 %.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Toelichting op de balans per 31 december 2022

1A. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De volgende categorieën worden onderscheiden.

Categorie	Afschrijvingstermijn
Software	5 jaar

Software (5 jaar)

	31 december 2022	31 december 2021
Aanschafwaarde per 1 januari	41.470	53.853
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-32.362</u>	<u>-39.870</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>9.108</u>	<u>13.983</u>
Investeringen boekjaar	-	-
Desinvesteringen boekjaar		-12.383
Afschrijving boekjaar	-4.554	-4.875
Afschrijving desinvestering boekjaar		<u>12.383</u>
Saldo	<u>-4.554</u>	<u>-4.875</u>
Aanschafwaarde per 31 december	41.470	41.470
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-36.916</u>	<u>-32.362</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>4.554</u>	<u>9.108</u>
Totaal immateriële vaste activa	<u>4.554</u>	<u>9.108</u>

1B. MATERIËLE VASTE ACTIVA

De volgende categorieën worden onderscheiden.

Categorie	Afschrijvingstermijn
Hardware	3 jaar
Overige inventaris	5 jaar
Voertuigen	8 jaar
Meubilair	10 jaar
Overige inventaris	20 jaar

Hardware (3 jaar)

Aanschafwaarde per 1 januari	42.697	131.106
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-27.280</u>	<u>-128.623</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>15.417</u>	<u>2.483</u>
Investerings boekjaar	-	19.798
Desinvesteringen boekjaar		-108.207
Afschrijving boekjaar / correcties	-6.934	-6.864
Afschrijving desinvestering boekjaar		<u>108.207</u>
Saldo	<u>-6.934</u>	<u>12.934</u>
Aanschafwaarde per 31 december	42.697	42.697
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-34.214</u>	<u>-27.280</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>8.483</u>	<u>15.417</u>

Overige inventaris (5 jaar)

Aanschafwaarde per 1 januari	60.841	109.401
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-57.736</u>	<u>-106.431</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>3.105</u>	<u>2.970</u>
Investerings boekjaar	3.150	1.840
Desinvesteringen boekjaar		-50.400
Afschrijving boekjaar / correcties	<u>-1446</u>	<u>-1.705</u>
Afschrijving desinvestering boekjaar		<u>50.400</u>
Saldo	<u>1.704</u>	<u>135</u>
Aanschafwaarde per 31 december	63.991	60.841
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-59.182</u>	<u>-57.736</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>4.809</u>	<u>3.105</u>

Voertuigen (8 jaar)

Aanschafwaarde per 1 januari	150.951	150.951
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-147.404</u>	<u>-141.631</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>3.547</u>	<u>9.320</u>
Investerings boekjaar	-	-
Afschrijving boekjaar / correcties	<u>-3.547</u>	<u>-5.773</u>
Saldo	<u>-</u>	<u>-5.773</u>

Aanschafwaarde per 31 december	150.951	150.951
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-150.951</u>	<u>-147.404</u>
Boekwaarde per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>3.547</u></u>

Meubilair (10 jaar)

Aanschafwaarde per 1 januari	76.300	113.356
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-52.293</u>	<u>-87.333</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u><u>24.007</u></u>	<u><u>26.023</u></u>

Investeringen boekjaar	1.168	3.325
Desinvesteringen boekjaar		-40.381
Afschrijving boekjaar / correcties	-5.310	-5.341
Afschrijving desinvestering boekjaar		<u>40.381</u>
Saldo	<u><u>-4.142</u></u>	<u><u>-2.016</u></u>

Aanschafwaarde per 31 december	77.468	76.300
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-57.603</u>	<u>-52.293</u>
Boekwaarde per 31 december	<u><u>19.865</u></u>	<u><u>24.007</u></u>

Overige inventaris (20 jaar)

Aanschafwaarde per 1 januari	263.963	263.963
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-142.927</u>	<u>-129.796</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u><u>121.036</u></u>	<u><u>134.167</u></u>

Investeringen boekjaar	-	-
Afschrijving boekjaar / correcties	-13.131	-13.131
Saldo	<u><u>-13.131</u></u>	<u><u>-13.131</u></u>

Aanschafwaarde per 31 december	263.963	263.963
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-156.058</u>	<u>-142.927</u>
Boekwaarde per 31 december	<u><u>107.905</u></u>	<u><u>121.036</u></u>

Totaal materiële vaste activa**141.062****167.111**

2. VOORRADEN

Voorraad materialen

De voorraad materialen ten behoeve van inspecties is opgenomen tegen 90% van de inkoopprijs. Tevens is vanaf 2009 een voorraad boeken aangelegd. Deze zijn bedoeld voor de verkoop en (in meer beperkte mate) representatiedoeleinden.

De specificatie is als volgt:

	31 december 2022	31 december 2021
Materialen Monumentenwacht	10.538	9.422
Boeken	887	933
	<u>11.425</u>	<u>10.354</u>

3. VORDERINGEN OP KORTE TERMIJN

Debiteuren

Deze post betreft de per balansdatum uitstaande vorderingen. Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

De afname van het debiteurensaldo ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt doordat er per ultimo 2021 een aantal opeenstaande facturen waren ten behoeve van betaalde dienstverlening die einde december zijn verstuurd. Tevens is eind december 2021 een factuur verzonden aan de Provincie Zeeland in verband met de 2de tranche Integrale Kostensubsidie. Dit deed zich niet voor in 2022.

Overige vorderingen en overlopende activa

	31 december 2022	31 december 2021
Vooruitbetaalde bedragen	23.135	16.245
Nog te ontvangen bedragen	12.849	2.600
Rente	0	0
Overige vorderingen	<u>15.328</u>	<u>21.026</u>
	<u>49.643</u>	<u>39.871</u>

Alle hierboven vermelde vorderingen hebben een resterende looptijd < 1 jaar

4. LIQUIDE MIDDELEN

	31 december <u>2022</u>	31 december <u>2021</u>
Rabobank 3350.88.600	335.589	782.587
Rabobank 3150.875.250	600.284	93.441
Kas	<u>40</u>	<u>86</u>
	<u>935.913</u>	<u>876.114</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. Tijdelijk overtollige liquide middelen worden (bij een positieve rentestand) weggezet op een bedrijfsspaarrekening.

5. EIGEN VERMOGEN

Algemene reserve

	31 december <u>2022</u>	31 december <u>2021</u>
Stand per 1 januari	268.120	322.731
Toevoeging boekjaar	<u>17.141</u>	<u>-</u>
		322.731
Onttrekking boekjaar	<u>-</u>	<u>54.610</u>
Stand per 31 december	<u>285.261</u>	<u>268.120</u>

Bestemmingsfonds IKS

	31 december <u>2022</u>	31 december <u>2021</u>
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging boekjaar	<u>89.435</u>	<u>-</u>
		-
Onttrekking boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>89.435</u>	<u>-</u>

Het bestemmingsfonds is in het boekjaar gevormd overeenkomstig de *Algemene Subsidieverordening Provincie Zeeland 2023* en het *Algemeen Subsidiebesluit Provincie Zeeland 2023*; het in boekjaar 2022 ontstane overschot op de IKS subsidie van de Provincie Zeeland is in de jaarrekening verwerkt als bestemmingsfonds en zal in het volgende boekjaar worden benut voor IKS prestaties.

6. VOORZIENINGEN

Voorziening jubilea

	31 december <u>2022</u>	31 december <u>2021</u>
--	----------------------------	----------------------------

Stand 1 januari	34.827	34.955
Toevoeging boekjaar	<u>5.906</u>	<u></u>
	40.861	34.955
Onttrekking boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>40.861</u></u>	<u><u>34.955</u></u>

**Voorziening Persoonlijk
Ontwikkelbudget**

	31 december	31 december
	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand 1 januari	102.141	120.497
Toevoeging boekjaar	<u>15.000</u>	<u>5.000</u>
	117.141	125.497
Onttrekking boekjaar	<u>91.245</u>	<u>23.356</u>
Stand per 31 december	<u><u>26.714</u></u>	<u><u>102.141</u></u>

Voorziening WW

	31 december	31 december
	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Stand 1 januari	-	-
Toevoeging boekjaar	<u>94.298</u>	<u>-</u>
	94.298	-
Onttrekking boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>94.298</u></u>	<u><u>-</u></u>

7. SCHULDEN OP KORTE TERMIJN

	31 december	31 december
	<u>2022</u>	<u>2021</u>

Crediteuren

Schulden aan leveranciers en handelskredieten	<u>74.828</u>	<u>266.643</u>
--	---------------	----------------

De afname ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt door een per ultimo 2021 nog te betalen factuur voor de huur van Het Schuivlot over het 4^e kwartaal en een post betalingen onderweg. Dit was eind 2022 niet aan de orde.

Lopende projecten

Project	Saldo	Lasten	Baten	Resultaat	Saldo
	1/1/2022				31/12/2022
Platform Maritiem Erfgoed Zeeland 2017 (1)	2.750	-	-	-	3.829
Platform Maritiem Erfgoed Zeeland 2018 (1)	989	-	-	-	989
Platform Maritiem Erfgoed Zeeland 2019 (1)	2.344	-	-	-	2.344
Platform Maritiem Erfgoed Zeeland 2020 (1)	4.771	4.771	-	-	-
Platform Maritiem Erfgoed Zeeland 2021 (1)	5.889	4.863	250	-	1.276
Investing the Dead in Early Medieval Domburg	2.541	-	-	-	2.541
Digitale Erfgoedcoach	12.500	-	-	-	12.500
Kerkenvisies	45.492	133.690	147.988	-	59.788
Online ontmoeten en ontwikkelen (FCP)	180.000	31.964	-	-	180.000
Verdronken dorpen (NPO)	5.771	-	-	-	5.771
Hiking Trail Liberation Route Europe	-	2.321	40.611	-	38.291
Scheldeland Industriebouwen	-	-	5.000	-	5.000
Poortvliet Postweg	-	17.790	14.240	-	-3.550
Zeeuwse Ankers, onderzoek	-	53.975	44.585	-	-9.390
Werkgroep Industrieel Erfgoed Zeeland (1)	-	640	8.683	-	8.043
Totaal	263.044	268.981	280.326	-	274.389

Ad 1)

Voor deze projecten geldt dat deze organisatie een subsidie heeft ontvangen van de Provincie Zeeland. Erfgoed Zeeland fungeert als kassier.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Loonheffing	114.828	151.930
Pensioenen	27.935	23.546
Omzetbelasting	<u>85.757</u>	<u>111.334</u>
	<u>228.520</u>	<u>286.811</u>

Overige schulden en overlopende passiva

Vooruitontvangen bedragen	5.000	39.945
Vakantiedagen	127.592	125.173
Accountantskosten	11.250	12.000
Overige nog te betalen kosten	<u>73.792</u>	<u>124.473</u>
	<u>217.634</u>	<u>301.591</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Tussen Erfgoed Zeeland en leveranciers zijn overeenkomsten afgesloten. Onderstaand een opgave van de verplichtingen inzake:

Omschrijving	Verplichting	Resterende looptijd
Huur kopieerapparatuur	2.170	1 jaar en 8 maanden

De huurverplichting voor 2023 van gebouw Het Schuitvlot bedraagt € 420.632,-. De overeenkomst is afgesloten voor onbepaalde tijd. De opzegtermijn bedraagt 1 jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022

Omschrijving van de baten	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
BATEN			
Subsidies en bijdragen			
Integrale kostensubsidie	2.343.104	2.343.104	2.338.421
Incidentele subsidies			
Subtotaal overige subsidies			
Totaal subsidies en bijdragen	2.343.104	2.343.104	2.338.421
Baten lopende projecten	274.389		105.926
Overige baten			
Abonnementen Monumentenwacht	32.676	24.500	25.451
Inspecties monumenten	319.656	269.100	253.439
Duurzaam monumentenpaspoort	13.712		
Archeologische dienstverlening	39.965		15.094
Uitleen expertise	187.045	91.784	84.459
Bijdragen donateurs	10.747		10.961
Overige inkomsten	172.720	303.300	216.074
Totaal overige baten	776.521	688.684	605.478
Som der baten	3.394.014	3.031.788	3.049.825

Omschrijving van de lasten	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
LASTEN			
Personeelskosten			
Loonkosten personeel	1.979.545	1.996.711	1.938.847
Kosten extern personeel	91.481	5.000	204.784
Gesubsidieerde arbeidsplaatsen	-	2.550	-
Gericht belonen	63	3.305	1.678
Kosten vakantiedagen	2.419		14.846
Dienstkleding	7.185	3.585	2.497
Reis- en verblijfkosten personeel	13.877	22.893	7.357
Vorming en opleiding personeel	29.534	14.175	13.383
Werving en selectie	20.388	1.500	12.366
Arbokosten	5.412	5.760	6.371
Kantinekosten	5.785	5.858	3.170
Decentrale arbeidsvoorwaarden	708	1.500	482
Mutatie voorz. Jubilea	5.906		2.908
Mutatie voorz. WW	94.298		
Mutatie voorz. POB	-74.428		-18.356
Overige personeelskosten	-10.664	13.105	12.134
Totaal personeelskosten	2.170.508	2.075.942	2.202.466
Huisvestingskosten			
Huur Het Schuitvlot	416.468	423.477	412.344
Onderhoudskosten gebouwen	-	2.708	-
Schoonmaakkosten	34.396	30.880	26.404
Energiekosten	24.804	29.883	37.129
Ov. heffingen & belastingen	2.781	9.377	9.378
Overige huisvestingskosten	12.779	10.113	11.065
Totaal huisvestingskosten	491.228	506.438	496.320
Algemene- en bureaunkosten			
Druk- en kopieerkosten	4.370	4.460	4.195
Kantoorbenodigheden	2.550	3.500	989
Portokosten	1.954	4.000	1.876
Telefoonkosten	5.837	8.615	4.503
Nieuwsbrief	22.012	17.030	17.763
Website	8.399	5.400	9.044
Communicatiekosten	5.365	8.000	7.576
Mediatheek	1.176	3.000	951
Aanschaf kleine inventaris	1.590	2.000	1.643
Kosten licenties/onderhoud software	27.337	38.087	22.382
Omschrijving van de lasten	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021

Vubis mediatheek	3.255	2.020	3.304
Financiële administratie	6.526	4.000	11.871
Salarisadministratie	3.648	5.507	11.022
Juridische ondersteuning	-	2.000	4.627
Automatisering en ICT-ondersteuning	54.753	38.260	37.145
Externe ondersteuning	18.592	20.000	9.723
Accountantskosten	17.980	11.996	12.492
Diversen	-34		
Totaal algemene- en bureaunkosten	185.310	177.875	161.107
Bestuurs- en organisatiekosten			
Kosten raad van toezicht	5.793	6.600	8.232
Representatiekosten	5.729	1.500	3.240
Lidmaatschappen	10.687	7.924	8.988
Verzekering	8.230	9.671	8.766
Totaal bestuurs- en organisatiekosten	30.438	25.695	29.226
Autokosten			
Brandstof vervoersmiddelen	8.785	6.500	6.987
Onderhoud vervoersmiddelen	3.172	4.000	4.203
Verzekering vervoersmiddel	5.568	4.850	6.005
Belasting vervoersmiddelen	4.045	2.800	3.788
Totaal autokosten	21.571	18.150	20.973
Afschrijvingskosten			
Afschrijving immateriele vaste activa	4.554	4.554	4.875
Afschrijving hardware 3 jr	6.934	9.625	6.864
Afschrijving overige inv 5 jr	1.446	13.546	1.705
Afschrijving voertuigen 8 jr	3.547	9.028	5.773
Afschrijving meubilair 10 jr	5.310	5.763	5.341
Afschrijving overige inv 20 jr	13.131	12.988	13.131
Totaal afschrijvingskosten	34.921	55.504	37.689
Activiteitenkosten			
Activiteiten algemeen	64.554	121.500	43.701
Totaal activiteitenkosten	64.554	121.500	43.701

Omschrijving van de lasten	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
Specifieke kosten			
Archeologisch depot	1.815	-	564
Materialen/gereeds. archeologie	3.125	4.000	2.490
Materialen/gereeds. Monumentenwacht	4.908	7.000	5.988
Totaal specifieke kosten	9.849	11.000	9.041
Lasten lopende projecten	274.389		102.440
Overige kosten			
Bankkosten	1.375	1.000	1.457
Diverse kosten/onvoorzien	1.462		514
Totaal overige kosten	2.837	1.000	1.972
Som der lasten	3.285.605	2.993.104	3.104.935
Exploitatieresultaat	108.409	38.684	-55.110
Financiële baten en lasten	1.832	-	1.411
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	106.578	38.684	-56.524

De totale verantwoorde salarislasten bedragen € 1.999.567,- , - en zijn als volgt opgebouwd:

- Loonkosten personeel	<u>1.999.567,-</u>
Totaal	1.999.567,-

Deze lasten zijn als volgt te specificeren:

- Brutoloon	1.547.010,-
- Sociale lasten	207.635,-
- Pensioenlasten	<u>244.922,-</u>
Totaal	1.999.567,-

Per 31-12-2022 waren er 32 personen in loondienst voor een totale betrekkingssomvang van 26,26 fte (per 31-12-2021: 23,27 fte). Erfgoed Zeeland volgt het beloningsbeleid van de Provincie Zeeland (CAO provinciale sector).

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Het voor Erfgoed Zeeland toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	M.E van Doorn
Functiegegevens	Directeur-bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/03 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	69.001
Beloningen betaalbaar op termijn	11.922
Subtotaal	80.923
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	144.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t
Bezoldiging	80.923
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2021	
bedragen x € 1	W.H.P. Scholten
Functiegegevens	Directeur-bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/7
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	67.204
Beloningen betaalbaar op termijn	12.300
Subtotaal	79.504
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	121.392

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	J.F. Dominicus	F. Petiet	L.M. Jones
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 08/09	01/01 – 01/04	01/04-31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	0	0	0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	14.676	5.400	16.200
-/- Onverschuldigd betaald bedrag			
Totale bezoldiging	0	0	0
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling			
Gegevens 2021			
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	N.v.t.
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	1.164	0	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	20.900	20.900	

bedragen x € 1	M.J. van Dijke	A.M.A. Schenk	A.L. Broekmeijer
Funcctiegegevens	Lid	Voorzitter	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	946	2.248	1.178
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	21.600	32.400	21.600
-/- Onverschuldigd betaald bedrag			
Totale bezoldiging	946	2.248	1.178
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling			
Gegevens 2021			
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	954	2.467	1.164
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	20.900	31.500	20.900

Leden van de raad van toezicht ontvangen conform de statuten geen beloning onder welke benaming dan ook, maar een redelijke vergoeding van onkosten.

9. Topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	B.M. Luiten	
Funcctiegegevens	Directeur- bestuurder a.i.	
Kalenderjaar	2022	2021
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01-01 t/m 05-03	01-08 t/m 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	3	5
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	162	460
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€206	€199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	72.000	138.500

Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	210.500,00	€124.912
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 24.300,00	€ 60.375,00
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€	84.675,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	€	84.675,00
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan.

Verschillenanalyse begroting en jaarrekening 2022

Resultaat

Het exploitatieresultaat over 2022 bedraagt € 106.578,- ten opzichte van een begrotingsresultaat van € 38.684,-. Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door hogere inkomsten en mutaties in personele voorzieningen.. De verschillen per rubriek worden onderstaand toegelicht.

Verklaring per rubriek

BATEN

Overige baten

Er is meer gerealiseerd dan was begroot. De omzet uit inspecties was fors hoger, vanwege onder andere werkzaamheden voor woningbouwcorporaties Woongoed Middelburg en Beveland wonen. Verder was er een behoorlijke aanwas van abonnees. Daarnaast zijn er door de Monumentenwacht de nodige duurzaamheidsadviezen (duurzame monumentenpaspoorten) uitgegeven. Ook de omzet vanuit archeologische dienstverlening was hoger dan begroot vanwege dienstverlening aan de gemeente Nijmegen. Ook de post uitleen expertise viel hoger uit dan begroot. Naast de uitleen van expertise aan het OAS (Oosterschelderegio Archeologisch Samenwerkingsverband) en het Zeeuws Museum is er (ook) in 2022 expertise verleend aan de gemeente Sluis.

LASTEN

Personeelskosten

De personeelskosten zijn hoger dan begroot. Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt door hogere kosten van inleen derden, hogere kosten van werving en selectie (werving directeur). Daarnaast is vanwege het besluit van de RvT om het contract van de directeur niet te verlengen een voorziening getroffen voor de hiermee gepaard gaande WW-verplichting. In 2018 was een voorziening getroffen voor het zgn. Persoonlijk Ontwikkelbudget. De regeling voorzag erin dat iedere medewerker een scholingsbudget ontving van € 5.000,- voor een periode van 5 jaar. Per einde 2022 is het onbenutte deel voor medewerkers die per 1 januari 2018 in dienst waren, vrijgevallen. Wel is het zo dat er voor de periode 2023 – 2027 een nieuwe regeling is afgesproken in de cao. In 2023 zal dus de voorziening moeten worden verhoogd.

Huisvestingslasten

Overall zijn de kosten wat lager dan begroot.

Afschrijvingskosten

Een aantal (geplande) vervangingsinvesteringen hebben in 2022 niet plaatsgevonden.

Activiteitenkosten

De begrootte activiteitenkosten waren per programmalijn begroot, maar betrekkelijk ruim voorzien. Omdat 2022 het eerste jaar was waarin binnen programma's werd gewerkt, is de realisatie op onderdelen lager uitgevallen. Hiermee worden nu ervaringsgegevens opgedaan voor komende jaren.

Overige gegevens

Vaststelling en goedkeuring jaarstukken

De directeur-bestuurder heeft de jaarstukken 2022 vastgesteld op 8 mei 2023 en aan de raad van toezicht ter goedkeuring voorgelegd voor de vergadering van 15 mei 2023. In deze vergadering heeft de raad de jaarstukken 2022 goedgekeurd.

Controleverklaring

De controleverklaring is hierna opgenomen.

Vastgesteld door de directeur-bestuurder d.d. 8 mei 2023

W.G. 8 mei 2023

**De heer A.A.A. van den Abeele,
directeur-bestuurder**

Goedgekeurd door de raad van toezicht d.d. 15 mei 2023

**de raad van toezicht,
De heer drs. A. Schenk,
voorzitter**

W.G. 15 mei 2023

**Mevrouw drs. L.M. Jones MA,
lid**

W.G. 15 mei 2023

**De heer mr. C.J.G. Dosker,
lid**

W.G. 15 mei 2023

**De heer drs. M.J. van Dijke MPM QC,
lid**

W.G. 15 mei 2023

**Mevrouw C.H. Francke-Gijsbertsen,
Lid**

W.G. 15 mei 2023

**De heer J.L.M. van Esbroeck MMS,
Lid**

W.G. 15 mei 2023

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de directie en de Raad van Toezicht van Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland

A. Verklaring over de in het verslagjaar opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022, op pagina 44 tot en met pagina 70 van dit rapport, van Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit rapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" en met de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De besteding van de ontvangen subsidies in de jaarrekening geeft een getrouw beeld en is opgesteld met inachtneming van hetgeen is vermeld in de Algemene subsidieverordening Zeeland 2013, het Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2013, het controleprotocol behorende bij de Algemene subsidieverordening en de in de verleningsbeschikking opgenomen specifieke eisen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in *artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT*, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT- plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarrekening opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag
- overige toelichtingen, waaronder de WNT-verantwoording;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving, waaronder de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winstoogmerk” en de bepalingen bij en krachtens de WNT vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving, waaronder de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winstoogmerk” en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met (onder andere) Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie (het bestuur) voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving, waaronder de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winstoogmerk” en in overeenstemming met de bepalingen bij en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen en de Regeling controleprotocol WNT 2022. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Middelburg, 15 mei 2023

Rijkse accountants & adviseurs

E.W.M Vermare MSc RA

Bijlage 2. Verantwoording verleende subsidies Provincie Zeeland

Omschrijving	Beschikking	Verantwoording 2022	Vastgesteld	Brief	Rubriek
Structurele subsidies:					
Integrale kostensubsidie 2022	2.343.104	2.343.104	N	103048	A
Incidentele subsidies:					
Onderzoek vernieuwing zeeuwseankers.nl	44.585	44.585	N	174275	B
Totaal subsidies 2022	2.387.689	2.387.689			

A. Deze subsidie is verantwoord onder "Subsidies en bijdragen". (Totaal € 2.343.104,-)

B. Deze subsidie is opgenomen als balanspost (projecten)

Bijlage 3. Budget en realisatie per programmalijn

	Realisatie uren 2022	In euro's	Budget uren	In euro's	Realisatie activiteiten 2022	Budget activiteiten totaal	Uren + activiteit realisatie	Uren + activiteiten budget	Huisvesting per lijn realisatie	Huisvestings-component conform beschikking	Totaal realisatie uren, activiteiten en huisvesting	Budget totaal
Tarief (aangepast aan CAO)		€ 61,69		59,60 (origineel)								
LIJN 1	3.292	203.086	3.750	223.500	12.374	10.000	215.459	233.500	218.117	54.460	433.576	287.960
LIJN 2	2.204	135.971	3.040	181.184	11.097	10.000	147.068	191.184	26.106	67.825	173.174	259.009
LIJN 3	7.542	465.215	13.100	780.760	34.087	24.000	499.301	804.760	82.109	187.699	581.410	992.459
LIJN 4	4.961	306.049	6.400	381.440	33.228	55.000	339.277	436.440	62.108	-98.089	401.384	338.351
LIJN 5	447	27.589	1.500	89.400	3.867	10.000	31.456	99.400	26.106	158.100	57.562	257.500
LIJN 6	489	30.180	2.050	122.180	983	12.500	31.163	134.680	32.506	73.145	63.669	207.825
Aandeel kosten lijn 7	8.387	517.343			3.869		521.212				521.212	
Niet geregistreerde uren in AFAS	352	21.683					21.683				21.683	
Totaal	27.674	1.707.115	29.840	1.840.710	99.505	121.500	1.806.620	1.962.210		380.894	2.253.669	2.343.104
											resultaat	89.435

Toelichting

Het positieve resultaat op IKS-activiteiten wordt veroorzaakt door een tweetal factoren. Het gehanteerde uurtarief is (te) laag. Verder zijn niet alle uren geheel toegerekend. In 2023 wordt de systematiek van toerekenen geëvalueerd en zo mogelijk vereenvoudigd.

*Beschermen
Benutten
Beleven*